

DEBRECENI
EGYETEM

Gazdaságtudományi Kar

GÁSPÁR ANDREA
SZENTESI IBOLYA
TÚRÓCZI IMRE

**A mezőgazdasági
vállalkozások
adózása
és finanszírozása**

A MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALKOZÁSOK ADÓZÁSA
ÉS FINANSZÍROZÁSA

DEBRECEN EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A mezőgazdasági vállalkozások adózása és finanszírozása

DR. GÁSPÁR ANDREA

adjunktus

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar,
Ökonómia Intézet

DR. SZENTESI IBOLYA

adjunktus

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar,
Számviteli és Pénzügyi Intézet

DR. TÚRÓCZI IMRE

főiskola tanár

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar,
Számviteli és Pénzügyi Intézet

Debreceni Egyetemi Kiadó
Debrecen University Press
2026

Lektor:
Dr. habil. Lakatos Vilmos
egyetemi docens,
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar Számviteli és Pénzügyi Intézet

Borítóterv:
M. Szabó Monika

Műszaki szerkesztés:
Madarász György

ISBN 978-963-615-305-2
ISBN 978-963-615-306-9 (pdf)

© Debreceni Egyetemi Kiadó–Debrecen University Press,
beleértve az egyetemi hálózaton belüli elektronikus terjesztés jogát is

Kiadta: a Debreceni Egyetemi Kiadó, az 1795-ben alapított Magyar
Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének a tagja
dupress.unideb.hu

Felelős kiadó: Karácsony Gyöngyi
Készült a Debreceni Egyetemi Kiadó nyomdájában, 2026-ban

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Bevezető</i>	9
1. A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐK ADÓZÁSA	11
1.1. A mezőgazdasági őstermelőkre vonatkozó általános szabályok	11
1.2. Őstermelőket érintő főbb adónemek	15
1.2.1. Személyi Jövedelem Adó	15
Jövedelem megállapítása	16
Bevétel	16
Költség	18
A) Átalányadózás	19
Az összevont adóalap megállapítása	20
Összevont adóalap csökkentés jogcímei	20
Az adó mértéke	23
Az adó és az adóelőleg kiszámítása	23
A bevallás szabályai	24
Nyilvántartás vezetési kötelezettség	25
B) A tételes költségelszámolás	26
Bevételt csökkentő tételek	26
Költségek	27
Korábbi évek veszteségeinek elszámolása	32
Összevont adóalap meghatározása	33
Az adó mértéke	34
A fizetendő adó	34
Az őstermelői adókedvezmény	34
Az adó és az adóelőleg kiszámítása	35
Bevallás szabályai	35
Nyilvántartás vezetési kötelezettség	35

C) A 10%-os költséghányad alkalmazása	36
Jövedelem megállapítása	37
Összevont adóalap meghatározása	37
Az adó mértéke	37
1.2.2. Társadalombiztosítás és járulékfizetés	39
Biztosítási jogviszony	40
Társadalombiztosítási járulék alapja	40
Az adó mértéke	42
A családi járulékkedvezmény	42
Adó és adóelőleg fizetése	42
Bevallás szabályai	43
Nyilvántartás vezetési és adatszolgáltatási kötelezettség	43
1.2.3. Szochó	43
Adó mértéke	48
Az adó és adóelőleg fizetése, bevallási kötelezettség	48
1.2.4. Általános Forgalmi Adó	49
Mezőgazdasági tevékenység	50
Különleges adózási mód	51
Alanyi adómentesség	55
Az általános feltételek melletti adózás	57
Bevallás és megfizetés	58
Pénzforgalmi elszámolás	59
Fordított adózás	60
Az online számlaadat-szolgáltatási kötelezettség	60
1.2.5. Hipa	61
Helyi iparüzési adó alanya	61
Iparüzési tevékenység	61
Az adókötelezettség keletkezése és megszűnése	61
Az adó alapja és mértéke	62
Adó és adóelőleg megfizetése és bevallása	63
1.3. Östermelők családi gazdasága	64
1.3.1. Az ÖCSG alapítása	64
1.3.2. Az ÖCSG működése	65
1.3.3. Adónemek	66
Szja	66
Hipa	69

1.4. Családi mezőgazdasági társaság	70
1.4.1. CSMT alapítása és nyilvántartása	71
1.4.2. A CSMT által a tagoknak juttatott jövedelem adózása	72
2. ALAPVETŐ SAJÁTOSSÁGOK A MEZŐGAZDASÁGBAN	73
2.1. A termelés külső környezete	74
2.2. Eszközök és források a mezőgazdaságban	78
2.3. Az ágazat finanszírozási sajátosságai	80
2.3.1. A nettó forgótőke	82
2.3.2. A négyfokozatú likviditási mérleg	85
2.3.3. Példa a növénytermesztés pénzáramaira	86
2.4. Jövedelmezőség, megtérülés a mezőgazdaságban	89
<i>Zárszó</i>	101
<i>Irodalomjegyzék</i>	103

BEVEZETŐ

A mezőgazdaság stratégiai ágazat, ezért minden ország gazdaságában, így Magyarországon is kiemelt jelentőséggel bír. Felmerülhet a kérdés, hogy miért vált fontossá a mezőgazdaság? A válasz egyszerű, az élelmiszerbiztonság minden állam számára fontos és nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az ágazat alapanyagot termel más nemzetgazdasági ágak részére, lehet az energetika, gyógyszeripar stb. Magyarország esetében kijelenthetjük, hogy a talajadottságok és az éghajlati viszonyok megfelelő feltételeket biztosítanak ahhoz, hogy jó minőségű termékeket, megfelelő áron állíthasson elő a mezőgazdaság és az élelmiszeripar. A kedvező lehetőségek mellett azt is el kell mondanunk, hogy az élelmiszertermelésben – ugyanúgy, mint más ágazatokban – éles piaci verseny zajlik. A termékeket egyre több vállalkozás kínálja, jelentős a külgazdasági kapcsolatok hatása és így a versenyképesség javítására jelentős erőforrásokat kell biztosítani. A jövedelemezőség javítása érdekében sok döntést és főleg helyes döntést kell hoznunk.

Az agrárágazat szerepét hangsúlyoznunk kell a vidékfejlesztés, a vidék népességmegtartó erejének kérdéskörében is. Az élelmiszer és alapanyag ellátás mellett fontos, hogy a vidéken élő lakosság helyben találja meg a megélhetését, komfortos életkörülményeit. A vidéki életnek is részét képezi a megfelelő munkahely, az élhető környezet és a megfelelő színvonalú közszolgáltatás. Ezek a feltételek a megfelelő hatékonysággal működő mezőgazdaság nélkül nehezen képzelhetők el.

A fent leírtak miatt tartjuk fontosnak a rendelkezésünkre álló eszközökkel történő gazdálkodás körülményeinek, lehetőségeinek vizsgálatát, az összefüggések megismerését.

Jelen jegyzetünkben a növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozunk, az élelmiszeripar összefüggéseire nem térünk ki.

1. A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐK ADÓZÁSA

A mezőgazdasági tevékenységet folytatók adózása 2025-ben is több formában történhet, attól függően, hogy milyen minőségben végzik a tevékenységüket. A mezőgazdasági őstermelői tevékenység önállóan illetve őstermelők családi gazdaságának tagjaként folytatható. Sőt még családi mezőgazdasági társaságban is végezhető mezőgazdasági, erdőgazdasági és kiegészítő tevékenység. De a családi mezőgazdasági társaság tagjának tevékenysége nem számít őstermelői tevékenységnek.

A mezőgazdaság szereplőinek működését a családi gazdaságokról szóló 2020. évi CXXIII. (a továbbiakban: Csg) törvény szabályozza. A törvény hatálya kiterjed a mezőgazdasági őstermelőkre, az őstermelők családi gazdaságára és a családi mezőgazdasági társaságokra.

A NAK családi gazdaságok reformjáról szóló kiadványában 391 390 főben határozta meg az őstermelők számát 2024. évben Magyarországon, akik közül 151 984 fő családi gazdaság tagjaként végzi mezőgazdasági tevékenységét. A magyar agráriumban 54.279 darab családi gazdaság és 373 darab családi mezőgazdasági társaság működött 2024. évben (Nak, 2024)

1.1. A mezőgazdasági őstermelőkre vonatkozó általános szabályok

Csg törvény 3. § írja le a mezőgazdasági őstermelő fogalmát, mely szerint **mezőgazdasági őstermelő** az a:

- 16. életévét betöltött,
- mezőgazdasági őstermelői nyilvántartásban szereplő természetes személy,
- aki saját gazdaságában őstermelői tevékenységet folytat.

A Csg törvény által bevezetett egyik fontos változás volt, hogy 2021. január 1-jével megszűnt a fizikai őstermelői igazolvány, és megszűnt az értékesítési betétlap évenkénti érvényesítése. Ennek helyére lépett a **mezőgazdasági őstermelői nyilvántartás**. A törvény arról is rendelkezik, hogy a mezőgazdasági őstermelői tevékenység csak a nyilvántartásba vételt követően végezhető.

A mezőgazdasági őstermelők nyilvántartásba vétele Csg törvény 4. § értelmében kérelemre indul, melyet a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (a továbbiakban: **Agrárkamara, NAK**) részére kell eljuttatni. A kérelem kötelező adattartalmát a Csg törvény 13. § (1) bekezdése tételesen felsorolja. (pl: kérelmező születési, lakcím adatai, tevékenységre vonatkozó adatok). A nyilvántartásban foglalt bármely adat megváltozásáról a változást követő 15 napon belül az Agrárkamarát értesíteni kell. A változásbejelentés egy adókötelezettség, ennél fogva ennek részletes szabályairól az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.), mint eljárásjogi jogszabály rendelkezik és ennek be nem tartása szankciót (mulasztási bírságot) vonhat maga után.

A Csg törvény 4. §-a rendelkezik a **nyilvántartásból való törlés** szabályairól. Az Agrárkamara törli a nyilvántartásból a mezőgazdasági őstermelőt többek között, ha:

- a magánszemély kérelmezi a nyilvántartásból való törlését,
- elhalálozik.

De a törléstől számított **öt évig** nem vehető nyilvántartásba az a mezőgazdasági őstermelő, akit a következő okok miatt töröltek a nyilvántartásból:

- mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatás igénybevételehez a támogatás nyújtása szempontjából lényeges körülmény tekintetében valótlan adatot szolgáltat,
- a változás-bejelentési kötelezettségét határidőben és az erre irányuló felszólítás ellenére, a megjelölt határidőben nem teljesíti, vagy
- a mezőgazdasági igazgatási szerv ellenőrzése során véglegessé vált döntésével szabálytalanságot állapít meg, és a tevékenységtől való eltiltást 6 hónapon belül már alkalmazta.

Csg törvény 12. § szerint a mezőgazdasági őstermelők és az őstermelők családi gazdaságának adatait (a továbbiakban: őstermelői nyilvántartás) az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszerben (a továbbiakban: FELIR) kell nyilvántartani, amely közhitelesnek minősül. Ezek az adatok a Nebih honlapján bárki számára megtalálhatók és itt az őstermelőkre, családi gazdaságokra kereső felület működik.

Ha a mezőgazdasági őstermelők az őstermelők családi gazdaságában is részt vesz, ennek tényét az őstermelői nyilvántartásban fel kell tüntetni. Ezt az őstermelői nyilvántartást az őstermelő FELIR azonosítóval történő azonosítása, és más őstermelőtől való megkülönböztetése céljából, az törvényben nevesített ellenőrzési feladatok ellátása érdekében az Agrárkamara vezeti és a mezőgazdasági igazgatási szerv üzemelteti. A mezőgazdasági igazgatási szerv a mezőgazdasági őstermelő számára a nyilvántartásba vétel során az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló törvényben meghatározott FELIR azonosítót állapít meg. A FELIR azonosító 2 darab nagybetűből 7 darab számsorból álló kódsor.

Csg törvény 13. § (4) bekezdése kimondja, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv az őstermelői nyilvántartásban szereplő adatokról **adatot szolgáltat** többek között a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak (a továbbiakban: NAV), a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szervnek, a társadalombiztosítási és családtámogatási szervnek, a piac fenntartójának a jogszabályban foglalt ellenőrzési feladataik ellátása érdekében.

A nyilvántartást vezető NAK feladatkörébe tartozik annak meghatározása, hogy mely tevékenységek számítanak őstermelői tevékenységnek. Őstermelői tevékenység az őstermelői nyilvántartásba felvett:

- mező- és erdőgazdasági tevékenység, (növénytermesztés, kertészet, állattartás, állattenyésztés, halgazdálkodás, szaporítóanyag-termesztés, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, kiegészítő tevékenységgel vegyes gazdálkodás, ha a kiegészítő tevékenységből származó bevétel nem haladja meg a más mező- és erdőgazdasági tevékenységből származó bevételt és az e tevékenységből származó termékfeldolgozás, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik, és

nem haladja meg a kis mennyiségű, helyi és marginális élelmiszer-előállítás és -értékesítés higiéniai feltételeiről szóló 60/2023 (XI.15.) AM rendeletben (továbbiakban kistermelői rendelet) meghatározott mennyiséget)

- a kiegészítő tevékenység (falusi és agroturizmus, kézművesipari tevékenység, fűrészáru-feldolgozás, takarmány-előállítás, élelmiszer előállítása mezőgazdaság termékből, feltéve, hogy saját gazdaságban előállított alapanyagot használtak fel és nem haladja meg a kistermelői rendeletben meghatározott mennyiséget), dohányfeldolgozás, bioüzemanyag-előállítás, a mező- és erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem élelmiszercélú feldolgozása, valamint az ezekből a termékekből keletkezett termékek közvetlen termelői értékesítése, mező- és erdőgazdasági szolgáltatás)

A mezőgazdasági őstermelő **kiegészítő tevékenységéből származó éves bevétele** nem lehet több az őstermelői tevékenységből származó éves bevételének negyedénél. Ha meghaladja, akkor a kiegészítő tevékenység teljes bevétele nem minősül majd az őstermelői tevékenységből származó bevételnek, és így nem folytathat kiegészítő tevékenységet mezőgazdasági őstermelőként. (Csg törvény 3. § (4))

Termelési tényezők hasznosításából származó bevétel nem minősül kiegészítő tevékenységből származónak, tehát ha az őstermelő értékesíti a használt traktorját, istállóját akkor ez nem kiegészítő őstermelői bevétel lesz, hanem a vagyontárgy jellegétől függően vagy ingó vagyontárgyból, vagy ingatlan átruházásából származó jövedelemnél kell az Szja törvény szabályai szerint figyelembe venni.

Az őstermelői tevékenységeket az adószámos őstermelőnek a 'T101, egyéni vállalkozási tevékenység mellett folytatott őstermelőnek a 'T101E nyomtatványon az Általános Nyomtatványkitöltő Keretprogram (ÁNYK), vagy az Online Nyomtatványkitöltő Alkalmazás (ONYA) segítségével be kell jelenteni a NAV-hoz.

Saját gazdaság fogalmát a Csg törvény 2. § értelmező rendelkezések rész h) pontja írja le, mely szerint a saját gazdaság az őstermelő által használt

- mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld és
- a mezőgazdasági termelőeszközök azon köre, amelyre nézve az őstermelőt megilleti a termelés szervezésének, valamint a termelés eredményének felhasználási joga.

Az őstermelő tehát nemcsak a saját tulajdonában lévő földön, a saját termelőeszközeivel végezheti a tevékenységét, hanem akár bérelt földön, bérelt eszközökkel is dolgozhat.

A mezőgazdasági őstermelő az őstermelői tevékenységét önállóan, vagy őstermelők családi gazdaságának tagjaként végezheti. A nyilvántartásban szereplő őstermelői tevékenységeket a magánszemély egyéni vállalkozóként nem végezheti. Az őstermelői nyilvántartásban nem szereplő tevékenység egyéni vállalkozóként végezhető.

1.2. Őstermelőket érintő főbb adónemek

A magyar adórendszeren belül a mezőgazdasági tevékenységet folytatókat érintő főbb adónemek a személyi jövedelemadó (a továbbiakban: Szja), a társadalombiztosítási járulékok (a továbbiakban: Tbj), a szociális hozzájárulási adó (a továbbiakban: Szcho), az általános forgalmi adó (a továbbiakban: Áfa) és a helyi iparüzési adó (a továbbiakban: Hipa).

1.2.1. Személyi Jövedelem Adó

Adózás tekintetében a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja törvény) a Csg törvényre utal vissza, amikor a 3. §-ban az értelmező rendelkezések részben leírja a mezőgazdasági őstermelő fogalmát.

Jövedelem megállapítása

A magánszemély minden jövedelme adóköteles, így rendelkezik az Sza törvény 1. § (3) bekezdése. Az önálló tevékenységből származó bevételből főszabályként a jövedelmet tevékenységenként külön-külön kell megállapítani. A mezőgazdasági őstermelő őstermelői tevékenységből származó jövedelme önálló tevékenységből származó jövedelemként adóköteles, amelyet a bevételből kiindulva kell megállapítani.

A mezőgazdasági őstermelő az őstermelői **bevételeiből háromféle módszerrel állapíthatja meg a jövedelmét:**

1. általányadózással,
2. tételes költségelszámolással,
3. 10 százalékos költséghányad alkalmazásával.

Bevétel

Mezőgazdasági őstermelői tevékenységből származó bevételnek a Csg törvény szerinti őstermelői tevékenységből származó bevétel számít. **Őstermelői bevétel** (Sza törvény 3. §) minden olyan bevétel, amelyet a magánszemély e tevékenységével összefüggésben megszerez. Az őstermelői tevékenységből származó bevételt az Sza törvény 2. és 4. számú mellékletének rendelkezései szerint kell figyelembe venni.

Nem tekinthető őstermelői tevékenységből származó bevételnek a kiegészítő tevékenység bevétele, ha annak mértéke meghaladja – több kiegészítő tevékenységnél együttesen számítva – a Csg törvény 3. § (4) bekezdésében nevesített bevételi arányt, vagyis az őstermelői tevékenységből származó éves bevétel negyedét. Ha a kiegészítő tevékenységek bevétele ezt a bevételi arányt meghaladja, a kiegészítő tevékenységből származó teljes bevételre az Sza törvény önálló tevékenységből származó jövedelemre vonatkozó szabályait kell alkalmazni, és nem folytathat kiegészítő őstermelői tevékenységet mezőgazdasági őstermelőként.

Sza törvény 16. § (1) bekezdés kimondja, hogy önálló tevékenység minden olyan tevékenység, amelynek eredményeként a magánszemély bevételhez jut, és amely e törvény szerint nem tartozik a nem önálló tevékenység

körébe. Ide tartozik különösen az egyéni vállalkozó, a mezőgazdasági őstermelő, a bérbeadó, a választott könyvvizsgáló tevékenysége, az európai parlamenti, valamint a helyi önkormányzati képviselői tevékenység.

Az Szja törvény 2. számú melléklet I. fejezete nevesíti külön a jellemzően előforduló **bevételeket**. Ide tartozik többek között:

- az értékesített termék, áru, szolgáltatás ellenértéke
- a kapott kamat
- a kötbér, a késedelmi kamat, a bírság, a büntetés címén kapott összeg
- a káreseménnyel összefüggésben kapott kártalanítás, kártérítés, ideértve a felelősségbiztosítás alapján felvett összeget

Szja törvény 7. § (3) értelmében 2021. január 1-jétől **nem kell bevételként** figyelembe venni a mezőgazdasági őstermelő által e tevékenységével összefüggésben kapott – jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján folyósított – támogatás összegét. Az őstermelőknél ezeket a támogatásokat tehát sem a bevételi értékhatár, sem a jövedelem számításakor nem kell figyelembe venni.

Ez vonatkozik a költségek fedezetére vagy a fejlesztési célra folyósított támogatásokra is. Ilyen támogatás a jogszabály vagy nemzetközi szerződés alapján folyósított támogatás, amelyet a magánszemély kizárólag a ténylegesen felmerült, igazolt kiadásainak a folyósítóval történő elszámolási kötelezettsége mellett kap. Ide tartozik a tevékenység megvalósulásának ellenőrzését követően juttatott, továbbá az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból társfinanszírozott, a fiatal mezőgazdasági termelők indulásához, gazdaságalapításához valamint a mezőgazdasági kisüzemek fejlesztéséhez nyújtandó támogatások. (Szja törvény 3. § (42) pontja)

2021. január 1-től a termőföld nem számít kizárólag üzemi célú tárgyi eszköznek, így ennek értékesítésekor az ellenérték **nem képez őstermelői bevételt**, az adókötelezettséget az ingatlanértékesítésre vonatkozó szabályok alapján kell meghatározni.

Nem számít kizárólag üzemi célú tárgyi eszköznek a személygépkocsi sem, eladásakor az ingó vagyontárgy átruházásából származó jövedelemre vonatkozó szabályok az irányadók. Az őstermelők családi gazdaságának tag-

jai által használt személygépkocsi, termőföld értékesítésekor az ellenérték kizárólag az azt értékesítő tulajdonos bevétele.

Adómentes bevételeket nevesít az Szja törvény 1. számú melléklete. Az őstermelő esetében a 4.26. pontban meghatározza, hogy adómentes az őstermelői jövedelmének az éves minimálbér (az év első napján érvényes kötelező legkisebb munkabér havi összegének tizenkétszerese) felét, azaz 2025. évben 1 744 800 forintot meg nem haladó része. A havi minimálbér összege 2025. január 1-jén 290 800 forint, erről a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 394/2024. (XII. 12.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése rendelkezik.

Annak a mezőgazdasági őstermelőnek – függetlenül attól, hogy a jövedelmét milyen módszerrel állapítja meg – akinek az őstermelői tevékenységből származó éves bevétele nem haladja meg az éves minimálbér felét, fogalmaz az Szja törvény 23. §-a (ez az érték 2025-ben: $12 \times 290\,800/2 = 1\,744\,800$ Ft), akkor nem kell jövedelmet számolnia és ezt a bevételét nem is kell bevallania. Ha a bevétel az éves minimálbér felét meghaladja, a mezőgazdasági őstermelő a teljes bevételt figyelembe véve köteles a jövedelmét meghatározni.

Költség

Attól függően, hogy milyen adózási módot választ a mezőgazdasági őstermelő a bevétellel szemben a jövedelem megállapításához elszámolható az Szja törvény 17. § (3) alapján:

- **tételes költségelszámolást** választó mezőgazdasági őstermelő esetében:
 - az Szja törvényben meghatározott kivételek figyelembe vétele mellett, legfeljebb az adott tevékenység bevételeinek mértékéig a tevékenység folytatása érdekében az adóévben ténylegesen felmerült és igazolt elismert költség, igazolás nélkül elismert költség,
 - Szja törvény 11. számú melléklete szerint a kizárólag üzemi célú tárgyi eszközök, nem anyagi javak beruházási költségének értékcsökkenési leírása,
 - az elhatárolt veszteség,

- **10 százalékos költséghányad** esetén:
 - az önálló tevékenység bevételének 10 százaléka.

Az adót az Szja törvény 1. § (6) bekezdése alapján – egyes kivételekkel – naptári évenként, az összes jövedelem alapján kell megállapítani és megfizetni, azonban az adóbevételek folyamatossága érdekében adóelőleget kell fizetni.

A) ÁTALÁNYADÓZÁS

Az Szja törvény 50. §-a az egyéni vállalkozó mellett még a mezőgazdasági őstermelőnek teszi lehetővé az átalányadózást. Az őstermelő az átalányadózást **akkor alkalmazhatja**, ha az e tevékenységből származó bevétele az adóévben az éves minimálbér tízszeresét, azaz 2025. évben 34 896 000 forintot nem haladja meg. A jövedelemszámítás szempontjából az őstermelő átalányadózonak számít, ha annak törvényi feltételei fennállnak, ideértve az őstermelők családi gazdaságának tagjait is (Szja törvény 8. számú mellékletének 1 pontja szerint). De választhat tételes költségelszámolást vagy 10%-os költséghányadot is, de erről nyilatkoznia kell.

Ha az őstermelő személyijövedelemadó-bevallás benyújtására kötelezett, akkor az éves szja-bevallásában nyilatkozhat arról, hogy a következő évre nem választ átalányadózást. Így például, ha az őstermelő 2025-ben nem kíván átalányadózást alkalmazni, akkor a 2025. május 20-ig benyújtandó 24SZJA bevallásban vagy az adóbevallási tervezet kiegészítésével teheti meg ezt a nyilatkozatot. Ha az őstermelőnek nem kell bevallást benyújtania, a bevallási határidőig nyilatkozhat erről a T101 nyomtatványon. A nyilatkozatot évente meg kell ismételni, ha az őstermelő a következő adóévben sem kíván átalányadózást alkalmazni. (NAV Információs füzetek, 2025)

Az átalányadózást az adóévben a teljes őstermelői tevékenységre kell alkalmazni.

Bevétel

Az általános részben leírtaknak megfelelő.

Költség

Az Szja törvény 53. § (1) d) pontja kimondja, hogy mezőgazdasági őstermelő esetén a jövedelmet a bevételből 90 százalék költséghányad levonásával kell megállapítani.

A jövedelem megállapítása

A bevétel és az Szja törvény által meghatározott költséghányad levonásával megállapított összeg minősül jövedelemnek.

Az összevont adóalap megállapítása

Az összevont adóalapot az Szja törvény 29. § határozza meg, mely szerint az adóévben adókötelezettség alá eső valamennyi önálló, és nem önálló tevékenységből származó, és egyéb bevételből megállapított jövedelem, továbbá átalányadózás esetén az egyéni vállalkozói, a mezőgazdasági őstermelői bevételből az átalányban megállapított jövedelem alkotja.

Ez a szabály a bevételre átszámolva azt jelenti, hogy az átalányadózó mezőgazdasági őstermelőnek az éves minimálbér ötszörösét, azaz 2025. évben a 17 448 000 forintot meg nem haladó bevétele mentes az adó alól, hiszen ebben az esetben a 17 448 000 forint **90 százaléka** költségnek minősül, ami 15 703 200 forint, tehát a fennmaradó 10 százalék minősül jövedelemnek, ami ebben a példában 1 744 800 forint. Ez az összeg (az éves minimálbér fele) viszont adómentes, tehát nulla Szja fizetési kötelezettsége keletkezik ilyen bevétel mellett az átalányadózást választó mezőgazdasági őstermelőnek.

Összevont adóalap csökkentés jogcímei

Az összevont adóalap csökkenthető a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményével, a 25 év alatti fiatalok kedvezménye, a 30 év alatti anyák kedvezménye, a személyi kedvezmény, az első házások kedvezménye és a családi kedvezmény összegével. Az Szja törvény meghatározza a az igénybevétel sorrendjét és feltételeit. A kézirat lezárásakor (2025. március 01-én)

már belekerült az Szja törvénybe, a gyermekek után járó családi adókedvezmény összegének emelése 2025. 07. 01-től, de a 3 gyermekes anyák Szja mentessége 2025. október hónaptól, valamint a 2 gyermekes anyák életkor szerint 2026-2029 között lépcsőzetesen bevezetésre kerülő Szja mentessége csak lehetséges módosításként kerültek szóba, a törvényben még nem került megfogalmazásra.

A 2025. évben érvényes kedvezmények és azok igénybevételi feltételei és mértékei a következők:

- A négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményét (továbbiakban: NÉTAK) minden más összevont adóalapot csökkentő tételt megelőzően kell figyelembe venni. A jogosultsági időszakban megszerzett mezőgazdasági őstermelői bevétellel szemben érvényesíthető. Az Szja törvény 29/D. §-ban konkrétan meghatározásra került, hogy a kedvezmény tekintetében ki minősül négy vagy több gyermeket nevelő anyának. Ennek a kedvezménynek nincs felső határa, a tételesen felsorolt jövedelmek egészére érvényesíthető. Az igénybe vétel feltétele az anya adóbevalláshoz tett nyilatkozata.
- A 25 év alatti fiatalok kedvezményét, ahogy a neve is utal erre, a 25 év alatti fiatalok tudják igénybe venni a jogosultsági hónapokban megszerzett összevont adóalapba tartozó:
 - bérnek minősülő, illetve nem önálló tevékenységből származó – kivételek figyelembe vétele mellett – jövedelemre,
 - önálló tevékenység jövedelmei közül (melyet az Szja törvény 29/F. §-a tételesen fel is sorol) többek között a mezőgazdasági őstermelő a tevékenységből származó jövedelmére,

de maximum adóévenként a jogosultsági hónapok számának és a tárgyévét megelőző év július hónapjára vonatkozóan közzétett nemzetgazdasági szintű bruttó átlagkeresetnek a szorzata (ennek értéke 2025-ben 656 785 forint jogosultsági hónaponként). Jogosultsági hónapként azok a hónapok vehetők figyelembe a törvény értelmében, melyekben a fiatal a 25. évét még nem töltötte e, s utolsó hónap a 25. életéve betöltésének a hónapja lesz. Nyilatkozat ennek érvényesítéséhez nem kell, az állami adó- és vámhatóság az adóbevallás tervezetben a nyilvántartásban szereplő adatok alapján a kedvezmény összegét feltünteti.

- A 30 év alatti anyák kedvezményére az a 30 év alatti anya jogosult, aki magzatára, vér szerinti vagy örökbefogadott gyermekére tekintettel családi kedvezményre jogosult. Jogosultsági hónapokban megszerzett egyes (az Szja törvény 29/G. §-ban meghatározott) önálló illetve nem önálló tevékenységből származó jövedelmével szemben tudja érvényesíteni a kedvezményt, de maximum csak adóévenként a jogosultsági hónapok számának és a tárgyévet megelőző év július hónapjára vonatkozóan közzétett nemzetgazdasági szintű bruttó átlagkeresetnek a szorzata (ennek értéke 2025-ben 656 785 forint jogosultsági hónapoként). A maximálisan igénybe vehető kedvezmény összege megegyezik a 25 év alatti fiatalok kedvezményével (ennek értéke 2025-ben ugyancsak 656 785 forint jogosultsági hónapoként). Jogosultsági hónapnak az a hónap vehető figyelembe, amelyben a 30 év alatti anya családi kedvezményre jogosultság fennáll, legkorábban a 25. életéve betöltésének hónapját követő hónaptól annak az évnek az utolsó jogosultsági hónapjáig vehető figyelembe, amely évben az anya betölti a 30. életévét. Az igénybevétel további feltétele az adóbevalláshoz tett írásbeli nyilatkozat.
- A személyi kedvezmény az Szja törvény 29/E. §-ban került meghatározásra, mely szerint a súlyosan fogyatékos magánszemély az összevont adóalapját csökkentheti jogosultsági hónapoként a minimálbér egyharmadának száz forintra kerekített összegével (melynek értéke 2025-ben: 96 900 forint). Jogosultsági hónapnak azok a hónapok számítanak, melyben az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmény igénybevétele szempontjából súlyos fogyatékoságnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII. 29.) kormányrendeletben említett betegségről szóló igazolás, határozat alapján a betegség legalább egy napig fennáll.
- Az első házások kedvezményét az Szja törvény 29/C. § szerint az a házaspár érvényesítheti, ahol legalább az egyik házastárs az első házasságát köti. Az együttesen érvényesíthető kedvezmény 33 335 forint jogosultsági hónapoként. Jogosultsági hónapként a házasságkötés hónapjától legfeljebb 24 hónap vehető figyelembe. A kedvezmény házastársak között döntésük alapján megosztható. Igénybevétel további feltétele a házastársak adóbevalláshoz csatolt írásbeli nyilatkozata.

- A családi kedvezményt az Szja törvény 29/A. § részletesen szabályozza, melynek értelmében az összevont adóalapot eltartottak létszámától függően kedvezményezett eltartottanként és jogosultsági hónaponként az alábbi összegekkel lehet csökkenteni:
 - a) egy eltartott esetén 66 670 forinttal, (2025. 07. 01-től 100 000 forinttal)
 - b) kettő eltartott esetén 133 330 forinttal, míg (2025. 07. 01-től 200 000 forinttal)
 - c) három és minden további eltartott esetén 220 000 forinttal (2025. 07. 01-től 330 000 forinttal).

A törvény fent meghatározott paragrafus részletesen kitér többek között arra is, hogy:

- a kedvezmény tekintetében ki minősül eltartottnak és ezen belül ki a kedvezményezett eltartott,
- mely feltételek mellett lehet emelt összegű kedvezményt igényelni, mely emelt összeg a 66 670 forintról 100 000 forintra emelkedik 2025. július 01-től,
- hogyan lehet a kedvezményt megosztani.

Az igénybevétel további feltétele az adóbevalláshoz tett írásbeli nyilatkozat.

Az adó mértéke

Adóalap csökkentő tételek figyelembe vételével megállapított összeg (módosított adóalap) után az Szja mértéke Szja törvény 8. § (1) alapján **15 százalék**.

Az adó és az adóelőleg kiszámítása

Az Szja adóelőleg befizetésének határideje az Szja törvény 8. számú melléklet 9. pontja szerint a negyedévet követő hónap 12. Az őstermelőnek **negyedévente** kell megállapítania az adóelőleg-alapját, de az adóelőleget mindaddig nem kell megfizetnie, amíg a fizetendő összeg nem haladja meg a 10 ezer forintot.

Nem kell azonban adóelőleg-alapot megállapítani az átalányadózó őstermelőnek a bevételből addig, amíg az átalányadózó őstermelő őstermelői

bevétele alapján megállapított adóelőleg-alapja az adóév elejétől összesítve az adóévben nem több mint az éves minimálbér fele.

Ha az őstermelői bevétel ezt az értékhatárt meghaladta, akkor az adóelőleget csak a felesleges rész után kell megfizetni. (Szja törvény 47. § (4) b) pontja).

A bevallás szabályai

Ha az átalányadózó őstermelő adóévi bevétele nem haladja meg az éves minimálbér ötszörösét, akkor az abból megállapított jövedelme adómentes, ugyanakkor a bevételét és az abból megállapított jövedelmét be kell vallani, mert csak így állapítható meg, hogy a jövedelme adómentes. A NAV az őstermelőknek is elkészíti az adóbevallási tervezetet a kifizetők által megadott adatok alapulvételével (Szja törvény 12/B. §.).

Az őstermelő választása szerint az adóbevallási tervezet javításával, kiegészítésével és elfogadásával vagy az 'SZJA – 2025-re vonatkozóan a 25SZJA – nyomtatvány benyújtásával tehet eleget a bevallási kötelezettségének. (Szja törvény 12/C. § (7) bekezdés és 12/D. § a) pontja) A 2025. évi bevallás benyújtási határideje **2026. május 20-a** (Art 2. számú melléklet I/B. fejezet 2.2. pontja)

1. táblázat: Példa az átalányadózó mezőgazdasági őstermelő jövedelmének adózására adóalapot csökkentő tételek figyelembe vétele nélkül.

Éves bevétel	1 000 000 Ft	10 000 000 Ft	20 000 000 Ft
Jövedelem-számítás	nem kell jövedelmet számolni	$10\,000\,000 \times 0,1 = 1\,000\,000$ Ft	$20\,000\,000 \times 0,1 = 2\,000\,000$ Ft
Adómentes bevétel	1 744 800 Ft	1 744 800 Ft	1 744 800 Ft
Adóelőleg-fizetési kötelezettség	nincs	nincs	$(2\,000\,000 - 1\,744\,800) \times 15\% = 38\,280$ Ft
Adóbevallási kötelezettség	nincs	van	van

Forrás: Saját szerkesztés a NAV információs füzetek alapján

Nyilvántartás vezetési kötelezettség

A mezőgazdasági őstermelőnek is **kell vezetnie alapnyilvántartást** az Szja törvény 5. számú melléklete alapján. Alapnyilvántartás lehet

- a naplófőkönyv,
- a pénztárkönyv,
- a bevételi és költségnyilvántartás,
- a bevételi nyilvántartás, továbbá
- az értékesítési betétlap.

Az alapnyilvántartás típusát a magánszemély adóévenként határozza meg, és e választását az adóévben saját elhatározásból később nem változtathatja meg.

Az őstermelő az alapnyilvántartás vezetésének kötelezettségét – választása szerint – bevételi nyilvántartás (Az Szja törvény 5. számú melléklet I/5. 5.2. alpontja) vezetésével teljesítheti, ha az adóévben átalányadózást alkalmaz, valamint az áfa levonására nem jogosult, vagy e jogát nem érvényesíti, továbbá a helyi iparüzési adó alanyaként állandó jellegű iparüzési tevékenység esetén egyszerűsítőtörvénye határozza meg az adó alapját (összességében tehát akkor, ha az adóévben egyébként bevételi nyilvántartás vezetésére lenne jogosult (az Szja törvény 5. számú mellékletének 6. pontja értelmében)).

A **betétlap** adóügyi nyilvántartás vezetési kötelezettség teljesítésére alkalmas alapnyilvántartás. Az értékesítési betétlapra a mezőgazdasági őstermelő vagy helyette a kifizető jegyezhet be adatot. A mezőgazdasági őstermelő negyedévenként, a negyedév utolsó napjára összesíti minden olyan, a negyedévben megszerzett, őstermelői tevékenységből származó bevételét, amely nem kifizetőtől származik, vagy amelynek kifizetésekor, juttatásakor nyilatkozott a kifizetőnek, hogy a bevételt maga jegyzi be az értékesítési betétlapra. Az értékesítési betétlapra az így összesített bevételt kell a negyedév utolsó napjára bejegyezni. A mezőgazdasági őstermelő az elszámolásnál készített feljegyzést a bizonylatmegőrzésre vonatkozó szabályok szerint megőrzi. (Szja törvény 5. számú melléklet, valamint az iratmegőrzésre vonatkozó Art 78. § szabályai szerint)

B) A TÉTELES KÖLTSÉGELSZÁMOLÁS

Az őstermelőnek a tételes költségelszámolás választásáról **nyilatkozatot** kell tennie.

Tételes költségelszámolás választásakor az őstermelői bevételből levonhatók a bevételt csökkentő kedvezmények, valamint a tevékenységgel összefüggésben felmerült, igazolt, elszámolható (A Szja törvény 3. számú melléklete alapján) költségek, valamint az értékcsökkenési leírás, és a korábbi évek veszteségei is.

Bevétel

Az általános részben leírtaknak megfelelő.

Bevételt csökkentő tételek

Az Szja törvény 21. § kimondja, hogy a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelő a tevékenységéből származó **bevételét** az alábbi tételekkel tudja **csökkenteni**:

- a legalább 50 százalékban megváltozott munkaképességű alkalmazott foglalkoztatása esetén személyenként havonta az alkalmazottnak fizetett bérrel, de maximum a hónap első napján érvényes havi minimálbérrel (2025. évben 290 800 forinttal),
- a szakképzési munkaszerződés alapján duális képzőhelyen folytatott szakirányú oktatás esetén minden megkezdett hónap után havonta a minimálbér 24 százalékával (2025. évben 69 792 forinttal).
- a szakmai vizsga megszerzését követően a fent említett tanulót, képzésben részt vevő magánszemélyt folyamatosan tovább foglalkoztató, a korábban álláskereső személyt, és a szabadulást követő 6 hónapon belül alkalmazott szabadságvesztésből szabaduló személyt foglalkoztató mezőgazdasági őstermelő, az ezen tevékenységéből származó bevételét csökkentheti e személy után a foglalkoztatása ideje alatt, de legfeljebb 12 hónapon át befizetett szociális hozzájárulási adó összegével, függetlenül attól, hogy tételes költségelszámolás esetén egyébként költségként is elszámolhatja azt.

Költségek

A mezőgazdasági őstermelő költségeit az Szja törvény 3. számú mellékletében foglaltak szerint érvényesítheti a bevételével szemben. **Elismert költségeknek** csak a bevételszerző tevékenységgel közvetlenül összefüggő, kizárólag a bevétel megszerzése, a tevékenység folytatása érdekében az adóévben ténylegesen kifizetett, szabályszerűen igazolt kiadás minősül.

Kizárólag üzemi célt szolgálnak azok az eszközök, melyeket a magánszemély csak az önálló tevékenysége során használ. Ezt a tényt a nyilvántartásainak is egyértelműen bizonyítani kell.

Kizárólag üzemi célt szolgáló tárgyi eszköznek nem minősül a termőföld és a személygépkocsi, ezt külön nevesíti is az Szja törvény 3. számú mellékletében. A magánszemély költségként számolhatja el a bevétel megszerzésével közvetlenül összefüggő kiadásokat, a törvényi korlátozást figyelembe véve az adott előleget, valamint korlátozott mértékű átalányban az értékcsökkenést.

Jellemzően előforduló **költségként elszámolható kiadások** az Szja törvény 3. számú mellékletének I. fejezete értelmében (többek között):

- az anyagbeszerzésre, az árubeszerzésre, a göngyöleg beszerzésére fordított kiadás;
- a kizárólag üzemi célt szolgáló tárgyi eszközök, nem anyagi javak beszerzésére, előállítására fordított kiadás, ha az a 200 ezer forintot nem haladja meg,
- a kizárólag üzemi célt szolgáló tárgyi eszközök és nem anyagi javak beszerzési értékétől függetlenül a folyamatos, biztonságos üzemeltetését szolgáló javítási, karbantartási munkára fordított kiadás bizonyos feltételek mellett
- alkalmazott részére kifizetett bér és annak közterhei,
- a befizetett saját szociális hozzájárulási adó;
- a köztestület számára tagdíj jogcímen fizetett összeg,
- a mezőgazdasági őstermelő által a bevétel, illetve az ehhez szükséges feltételek biztosítása érdekében kifizetett vagyon-, felelősség-, kockázati biztosítás díja;
- a mezőgazdasági őstermelő által a tevékenységével kapcsolatban felvett pénzügyi hitelre (kölcsönre) kifizetett kamat;

- a központi költségvetésbe, a helyi önkormányzatoknak fizetett, kizárólag az adott önálló tevékenységhez kapcsolódó adó (kivéve Szja), illeték, hatósági díj, vám, vámkezelési díj, perköltség, kötbér, késedelmi kamat, önellenőrzési pótlék;
- a mezőgazdasági őstermelőnél a telefon, a mobiltelefon, a telefax, a cb-rádió, az internet telephelyre történő beszerelése esetén a készülék ára, a beszerelés díja és a használat díja (ha a lakás és telephely műszakilag nem elkülönített, a telefon árának és beszerelési díjának 50 százaléka), továbbá – ha tételes elkülönítés nincs – az internet használati díjának 30 százaléka, elektronikus bevallás adására kötelezett mezőgazdasági őstermelő esetében 50 százaléka;
- a műszaki leírás, a tervrajz költsége, a bér munka díja, az alvállalkozó részére kifizetett összeg, igénybe vett szolgáltatás díja (például reklámköltség);
- a mezőgazdasági őstermelőnél az 1. számú melléklet szerinti munkaruházati termék, a védőeszköz, a munka-, baleset- és környezetörvényvédelmi berendezés beszerzésére fordított kiadás;
- a hivatali, üzleti utazás esetén az utazásra, a szállás díjára, külföldi kiküldetés esetén az utazásra, a szállás díjára fordított kiadás;
- az úthasználat díja az úthasználatra jogosultság időszakában a díjköteles útszakaszon történt üzleti célú futásteljesítmény arányában;
- a mezőgazdasági őstermelő a kizárólag üzemi célt szolgáló tárgyi eszközök, nem anyagi javak értékesítése (ideértve a selejtezést, a megsemmisülést, az ellenszolgáltatás nélküli átengedést is) esetén az értékesítés időpontjáig még el nem számolt értékcsökkenési leírás összegét

Vannak olyan költségek, melyek **igazolás nélkül elszámolhatók**, erről az Szja törvény 3. számú mellékletének II. fejezete rendelkezik. Ilyen például pl.:

- a közúti gépjárművek, az egyes mezőgazdasági, erdészeti és halászati erőgépek üzemanyag és kenőanyag fogyasztásának igazolás nélkül elszámolható mértékéről szóló 60/1992 (IV.1.) kormányrendelet szerinti üzemanyagfajták esetén a kormányrendeletben meghatározott üzemanyag-fogyasztási norma

Ha az őstermelő olyan termék vagy szolgáltatás ellenértéke alapján kíván költséget elszámolni, amelynek értékesítője, illetve nyújtója az Áfa törvényben meghatározott bizonylat kiállítására kötelezett, akkor a kiadás igazolására kizárólag az Áfa törvény szerinti bizonylat (ide nem értve a nyugtát) alkalmas, egyébként a kiadás igazolására kizárólag az a bizonylat alkalmas, amely tartalmazza a költség összegének megállapításához szükséges valamennyi adatot (így például a kiadás összegét és pénznemét) is. Egyéb esetekben a kiadást olyan bizonylattal kell igazolni, amely tartalmazza a költség összegének megállapításához szükséges valamennyi adatot. Erre alkalmas lehet például az adásvételi szerződés.

Olyan kiadásokat is tételesen felsorol az Szja törvény 3. számú melléklet V. fejezete, melyek a jövedelem megállapításakor költségként nem vehetők figyelembe. Ide tartozik többek között:

Nem tekintendő elismert költségnek, ha a törvény másként nem rendelkezik:

- a magánszemély személyes vagy családi szükségletét részben vagy egészben kielégítő termék, szolgáltatás megszerzésére fordított kiadás,
- olyan vagyontárgy megszerzésére, fenntartására, üzemeltetésére, felújítására, karbantartására fordított kiadás, amely nem a jövedelemszerző tevékenységgel kapcsolatos, vagy akár részben is, a magánszemély személyes vagy családi szükségletének kielégítését célozza,
- közcélú adomány,
- befizetett Szja.

Az őstermelői tevékenységét **kezdő** magánszemély a legfeljebb 3 évvel korábban felmerült és az e tevékenységének megkezdése előtt még nem érvényesített, Áfa törvényben foglaltak szerint igazolt kiadásait – feltéve, hogy azok a megkezdett tevékenységhez szorosan kapcsolódnak – a kezdés évében költségként számolhatja el, továbbá a tárgyi eszközök, nem anyagi javak értékcsökkenési leírását megkezdheti.

SZOCHO költségként való elszámolása

Az Szja törvény 22. § (6a) bekezdése attól függően határozza meg a szociális hozzájárulási adó költségkénti elszámolhatóságának módját, hogy a mezőgazdasági őstermelőnek év közben kell-e szociális hozzájárulási adó-előleget fizetnie vagy sem. **Két** eset lehetséges:

a) **Tételes költségelszámolást alkalmazó, Szochó előleg fizetésére kötelezett** mezőgazdasági őstermelő esetén a mezőgazdasági őstermelő tárgyévi (2025. évi) elismert költségként veszi majd figyelembe a tárgyévre (2025. évre) megállapított és megfizetett adóelőlegeket (ideértve a negyedik negyedévre megállapított és határidőig megfizetett adóelőleget is). A tárgyévi (2025. évi) összevont adóalapba tartozó jövedelemnek a tárgyévre megállapított és megfizetett szociális hozzájárulási adó előlegalapok összegét meghaladó része, vagyis a kötelezettségkülönbözlet után fizetendő szociális hozzájárulási adó a befizetés évében, azaz 2026-ban számolható majd el költségként.

Ha ez az őstermelő a bevallás évében (2026-ban) már nem minősül tételes költségelszámolást alkalmazó őstermelőnek (például nem nyilatkozik arról, hogy következő évre nem választ átalányadózást), akkor az összevont adóalapnak a kötelezettség-különbözettel egyenlő része tekintetében a kötelezettség-különbözlet 89 százalékát veheti figyelembe jövedelemként. Ennek oka az, hogy a magánszemély átalányadózóként már nem számolhatja el a szociális hozzájárulási adót költségként.

b) **Tételes költségelszámolást alkalmazó, Szochó előleg fizetésére nem kötelezett** mezőgazdasági őstermelő a Szochó megfizetett összegét a befizetés évében, azaz 2026-ban számolhatja el költségként, mivel a szociális hozzájárulási adót az Szja bevallás benyújtására nyitva álló határidőig (adóévet követő május 20-ig).

Abban az esetben, ha ez az őstermelő 2026-ban már nem alkalmaz tételes költségelszámolást, akkor jövedelemként a megállapított jövedelem 89 százalékát veszi figyelembe az Szja törvény 29. § értelmében.

Példa (NAV 2025 Információs Füzet):

Ha egy mezőgazdasági őstermelő 2025-ben tételes költségelszámolást alkalmaz és szociális hozzájárulási adóelőleg fizetésére nem kötelezett, azonban 2026-ban már átalányadózó és a 2025. évi adóköteles őstermelői jövedelme 1 500 000 forint, akkor a személyi jövedelemadó és a szociális hozzájárulási adó alapja 1 500 000 forint 89 százaléka, azaz 1 335 000 forint.

Az értékcsökkenés elszámolása költségként

Szja törvény 3. számú melléklet III. fejezete részletezi az értékcsökkenési leírás szabályait, melynek értelmében **kizárólag** üzemi célt szolgáló tárgyi eszközre és nem anyagi javakra értékcsökkenést a mezőgazdasági őstermelő jogosult elszámolni, ezt az értékcsökkenést pedig az Szja törvény 17. § (3) aa) szerint a bevételével szemben elszámolhatja. A mezőgazdasági őstermelőnek az egyéni vállalkozóra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmaznia a leíráskor.

Az Szja törvény 11. számú mellékletének II. fejezete részletesen leírja, hogy a leírási kulcsok jegyzékében mekkora az adott kizárólag üzemi célt szolgáló tárgyi eszköz, nem anyagi javak mellé rendelt százalékarány, amely lényegében az egy naptári évben érvényesíthető leírási kulcsot jelenti.

A nem kizárólag üzemi célt szolgáló saját tulajdonú gép, berendezés, felszerelés esetében átalányban számolható el értékcsökkenési leírás (Szja törvény 17. § (3) ac) pontja szerint) olyan nyilvántartás vezetése mellett, amely a nem kizárólag üzemi célt szolgáló tárgyi eszköz azonosításra alkalmas megnevezését, beszerzési (előállítási) árát – mint nyilvántartási értéket –, továbbá a beszerzés (előállítás) és a használatbavétel időpontját tartalmazza.

Az **átalány összege** több ilyen eszköz használatakor is maximum az éves bevétel 1 százalékáig, ezen belül is az említett nyilvántartásban szereplő eszköz(ök) nyilvántartási értékének maximum 50 százalékáig terjedhet az Szja törvény 3. számú melléklet III. fejezet 2. pontja értelmében. Egy adott,

nem kizárólag üzemi célt szolgáló eszköz értéke alapján viszont csak egy ízben, a használatbavétel évében vehető figyelembe ez az átalány. a mezőgazdasági őstermelő egyéni vállalkozói tevékenységet is folytat, akkor a két tevékenység folytatása érdekében felmerült költségeket elkülönítve kell nyilvántartania. Azokat a költségeket, amelyek mindkét tevékenységgel összefüggenek, a bevételek arányában kell megosztani, kivéve, ha a törvény másként rendelkezik.

Ha az őstermelő egyben kereskedő egyéni vállalkozóként saját őstermelői termékét (is) értékesíti (pl. a zöldségboltjában), és a vállalkozói személyi jövedelemadó szabályai szerint adózik, az egyéni vállalkozás érdekében felmerült költségek között figyelembe veheti az őstermelői bevételek között számításba vett összeget. Mivel a magánszemély áfa adóalanyisága az őstermelőként és az egyéni vállalkozóként végzett tevékenységekre is kiterjed, ilyen esetben (őstermelő és egyéni vállalkozó közötti) Áfa törvény hatálya alá tartozó értékesítés nem valósul meg.

A kétféle tevékenységhez használt tárgyi eszközöknél, nem anyagi javaknál a magánszemélynek választania kell, hogy azok beszerzési árát és az üzemeltetésükkel kapcsolatos kiadásokat melyik tevékenység bevételeivel szemben számolja el, mert ezek a költségek – az értékcsökkenés a teljes leírásig – nem oszthatók meg a tevékenységek bevételei között.

Korábbi évek veszteségeinek elszámolása

A tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelő az adóköteles jövedelmének megállapításakor a tevékenységével kapcsolatban felmerült költséget az adóévben a tevékenységből származó bevétele összegéig elszámolhatja. A veszteség továbbviteléhez nem kell a NAV-tól engedélyt kérni. Az adóévben elszámolt elhatárolt veszteség legfeljebb az **elhatárolt veszteség nélkül számított őstermelésből származó jövedelem 50 százalékáig** érvényesíthető, az ezt meghaladó költséget (a továbbiakban: elhatárolt veszteség) pedig elhatárolhatja.

Az elhatárolt veszteség az Sza törvény 22. § (2)-(5) bekezdésben foglaltak alapján a következők szerint számolható el:

1. Az elhatárolt veszteséget a mezőgazdasági őstermelő a következő öt adóév (de legkésőbb az őstermelői tevékenység megszűntetésének adóéve) őstermelői tevékenységéből származó jövedelmével szemben, döntése szerinti megosztásban számolhatja el.
2. Az adóév elhatárolt veszteségét a más adóévről áthozott elhatárolt veszteség nélkül kell megállapítani.
3. Az elszámolásnál a keletkezésük sorrendjét kell követni.
4. Az ÓCSG tagjaként folytatott őstermelői tevékenység esetében az e tevékenység megkezdésének adóévet megelőzően elhatárolt veszteséget a mezőgazdasági őstermelő a rá jutó jövedelmével szemben egyénileg számolja el.
5. A mezőgazdasági őstermelő az adóévben elhatárolt veszteségét az adóévet megelőző két évre visszamenőlegesen is rendezheti adóbevallásának önellenőrzésével oly módon, hogy a megelőző két év egyikében vagy mindkettőben megszerzett, őstermelői tevékenységből származó jövedelmét csökkenti adóévenként az elhatárolt veszteség 30 százalékával. Ezt a mezőgazdasági őstermelő döntése szerint az adóellenőrzés során is figyelembe kell venni.

Jövedelem megállapítása

A jövedelem kiszámítása a bevételek, a bevételt csökkentő tételek és a Szja törvény alapján elszámolható költségek különbözeteként határozható meg.

Összevont adóalap meghatározása

Bevételtől az elszámolható költségek figyelembe vételével kiszámolt összevont adóalap a tételes költségelszámolást alkalmazó őstermelőnél is **csökkenthető** az adóalap-kedvezményekkel. Ennek részletes bemutatása az átalányadózást bemutató részben található (6 megnevezett tételt lehet figyelembe venni, melynek a sorrendje kötött).

Az adó mértéke

Adóalap csökkentő tételek figyelembe vételével megállapított összeg (módosított adóalap) után az Szja mértéke **15 százalék**.

A fizetendő adó

A tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelő a megállapított adót tovább csökkentheti az őstermelői adókedvezmény összegével.

Az őstermelői adókedvezmény

A tételes költségelszámolást választó mezőgazdasági őstermelőt a tevékenységéből származó jövedelme utáni adó összegéből őstermelői adókedvezmény címén a könyvelőnek fizetett, Áfa törvény szerin meghatározott adattartalommal rendelkező számlával igazolt díj olyan arányban, amilyen arányt a mezőgazdasági tevékenységének jövedelme az összevont adóalapon belül képvisel. Ennek a kedvezménynek a maximálisan igénybe vehető összege **100 000 forint** az Szja törvény 39. § értelmében. Az őstermelői tevékenységből származó jövedelem adóját úgy kell kiszámítani, hogy meg kell határozni az összevont adóalap adóját e jövedelemmel együtt és nélküle is, és meg kell állapítani a két adóösszeg különbségét.

Az adókedvezmény akkor érvényesíthető, ha az őstermelő a bevallásában feltünteti az ügyfél-azonosítóját. Ez a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv által a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény alapján vezetett Egységes Mezőgazdasági Ügyfélnyilvántartási Rendszerben nyilvántartásba vett ügyfél ügyfél-azonosítóját jelenti. Az ÓCSG tagjainak külön-külön kell rendelkezniük ügyfél-azonosítóval. Ez a kedvezmény mezőgazdasági illetve halászati csekély összegű, de minimis támogatásnak minősül.

Az adó és az adóelőleg kiszámítása

A tételes költségelszámolást alkalmazó őstermelőnek is **negyedévente** kell megállapítania és megfizetnie az adóelőleget. Nem kell azonban adóelőleget megállapítani a bevételből, amíg annak összege az adóév elejétől összesítve az adóévben nem haladja meg az éves minimálbér felét, azaz 2025-ben az 1 744 800 forintot.

Ha a bevétel ezt az összeghatárt meghaladta, akkor az adóelőleg-alapot az adóévben megszerzett összes őstermelői tevékenységből származó bevétel alapján kell megállapítani. (Szja törvény 47. § (4) a) pontja).

Az Szja törvény 46. § (9) alapján a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelőnek az őstermelői bevételeiből számított adóelőleg-alap után az adóév elejétől megállapított adóelőlegnek az őstermelői adókedvezménynek megfelelő részét nem kell megfizetnie.

Bevallás szabályai

Az Szja törvény 11. § kimondja, hogy a magánszemély az adóját **önadózással** állapítja meg és adóévenként teljesíti. Abban az esetben viszont, ha a mezőgazdasági őstermelőnek az őstermelői tevékenységből származó bevétele az adóévben nem haladja meg az éves minimálbér felét, azaz 2025. évben az 1 744 800 forintot, akkor a bevételéből nem kell jövedelmet számolnia és ezt a bevételét nem is kell bevallania.

Nyilvántartás vezetési kötelezettség

A tételes költségelszámolást alkalmazó őstermelőnek is **alapnyilvántartást** kell vezetnie a hasonlóan, mint a fentebb átalányadózást alkalmazó mezőgazdasági őstermelő esetében, de itt szigorúbb a törvény, mert a kötelezettségét nem teljesítheti bevételi nyilvántartás, illetve az értékesítési betétlap vezetésével az Szja törvény 5. számú mellékletének I. Alapnyilvántartások fejezetének 5. és 6. pontjai értelmében.

Az őstermelőnek a **részletező nyilvántartások** közül csak azokat kell vezetnie, amelyek az adóköteles jövedelmének megállapításához szükségesek, például a tárgyi eszközök nyilvántartását, a gépjárműhasználati nyilvántar-

tást. Ezen részletező nyilvántartások az Szja törvény 5 mellékletének II részében tételesen felsorolásra kerültek.

Abban az esetben, ha a mezőgazdasági őstermelő értékcsökkenési leírást kíván elszámolni, akkor (hasonlóan az egyéni vállalkozóhoz) az e tevékenységéhez használt saját tulajdonú tárgyi eszközéről, nem anyagi javairól egyedi nyilvántartást kell vezetnie, ideértve azokat a nem anyagi javakat, tárgyi eszközöket is, amelyek beszerzésére, előállítására fordított kiadása annak felmerülésekor költségként érvényesíthető. Ebből a nyilvántartásból állapítható meg az értékcsökkenési leírás összege.

C) A 10%-OS KÖLTSÉGHÁNYAD ALKALMAZÁSA

Ha az őstermelő úgy dönt, hogy jövedelmét nem az átalányadózás vagy a tételes költségelszámolás szabályai szerint állapítja meg, akkor az őstermelői **bevételet 10 százalékos költséghányaddal** csökkentheti. Erről nyilatkoznia kell.

Bevétel

Az általános részben leírtaknak megfelelő.

Költség

Az Szja törvény 17. § (3) b) pontja értelmében az adóévben megszerzett bevétellel szemben a bevétel 10 százalékos költségként elszámolható. Ebben az esetben az őstermelő bevételéből nem vonhat le bevételt csökkentő kedvezményt, és a költségek a 10 százalékos költséghányad levonásával elszámoltnak számítanak.

A 10 százalékos költséghányad alkalmazásának időszakában a jövedelem-szerző tevékenységéhez használt tárgyi eszközök – kivéve a személygépkocsit –, nem anyagi javak erre az időszakra jutó **értékcsökkenési leírását elszámoltnak kell tekinteni**. Az említett időszakban, minden évben az előző évekből fennmaradt összes elhatárolt veszteségből 20–20 százalékot szintén elszámoltnak kell tekinteni. (Szja törvény 18. § (3) bekezdés.)

Jövedelem megállapítása

Az őstermelői bevétel és az Szja törvény által a bevétel 10%-ában meghatározott mértékű költség különbözete.

Összevont adóalap meghatározása

A fent megállapított jövedelem lesz az összevont adóalap, mely **egyéb tételekkel nem** csökkenthető.

Az adó mértéke

Az összevont adóalap után az Szja mértéke **15 százalék**. (Szja törvény 8. § (1))

Fizetendő adó

Ugyan az, mint a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelőnél.

Őstermelői kedvezmény

Ugyan az, mint a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelőnél.

Az adó és adóelőleg kiszámítása

Ugyan az, mint a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelőnél.

Bevallás szabályai

Ugyan az, mint a tételes költségelszámolást alkalmazó mezőgazdasági őstermelőnél.

Nyilvántartás vezetési kötelezettség

Ugyan az, mint az átalányadós mezőgazdasági őstermelőnél.

A választott adózási módok alapján a jövedelemmeghatározás és a bevallás benyújtási kötelezettség a mezőgazdasági őstermelői bevétel függvényében eltérő lehet. A 2. táblázat az Szja törvényben megtalálható bevételi értékhatárok és az adózási módok kapcsolatát mutatja be. Az éves minimálbér felét meghaladó éves bevétel esetén tapasztalható eltérés.

2. táblázat: Bevételi értékhatárok és az ehhez kapcsolódó adózási módok

Bevételi értékhatár		Adózási módok		
Szja törvény szövegezése szerint	2025. évre értékekben kifejezve	Átalányadózás	Tételes költség-elszámolás	10%-os költséghányad
Éves bevétel ≤ Éves minimálbér fele	Éves bevétel ≤ 1 744 800 Ft	nem kell jövedelmet számolni (adómentes)	nem kell jövedelmet számolni (adómentes)	nem kell jövedelmet számolni (adómentes)
Éves minimálbér fele < Éves bevétel ≤ Éves minimálbér ötszöröse	1 744 800 Ft < Éves bevétel ≤ 17 448 000 Ft	jövedelmet kell számolni, de adót nem kell fizetni	bevételeből elszámolható költségek alapján megállapított jövedelem után kell megfizetni az adót	bevételeből levonható 10%-os költséghányad alapján megállapított jövedelem után kell megfizetni az adót
Éves minimálbér ötszöröse < Éves bevétel ≤ Éves minimálbér tízszerese	17 448 000 Ft < Éves bevétel ≤ 34 896 000 Ft	jövedelmet kell számolni, de adót az éves minimálbér felét meghaladó jövedelem után kell fizetni		
Éves minimálbér tízszerese < Éves bevétel	34 896 000 Ft < Éves bevétel	átalányadózás nem alkalmazható		

Forrás: www.nav.gov.hu alapján saját szerkesztés

Az adóalap- és adócsökkentő tételek eltérhetnek a különböző adózási módok esetében. A 3. táblázat egy áttekintést ad erről.

3. táblázat: Figyelembe vehető adóalap- és adócsökkentő tételek a különböző Szja adózási módoknál

Csökkentő tétel	Adózási módok		
	Átalányadózás	Tételes költségelszámolás	10%-os költségátalány
Adóalap csökkentő tételek			
NÉTAK	X	X	X
25 év alatti fiatalok kedvezménye	X	X	X
30 év alatti anyák kedvezménye	X	X	X
Személyi kedvezmény	X	X	X
Első házások kedvezménye	X	X	X
Családi adókedvezmény	X	X	X
Adót csökkentő tétel			
Östermelői kedvezmény		X	X

Forrás: Hatályos jogszabályok alapján saját szerkesztés

1.2.2 Társadalombiztosítás és járulékfizetés

A mezőgazdasági őstermelő biztosított, és járulékot fizet, ha a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultokról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. CXXII. törvényben (a továbbiakban: Tbj) meghatározott feltételeknek megfelel. A Tbj. törvény 1. § (2) értelmében a társadalombiztosításban való részvétel ezen törvényben meghatározott szabályok szerint **kötelező**.

A mezőgazdasági őstermelő fogalmának meghatározásakor az Szja törvényre utal a Tbj törvény a 4. § 16. pontjában. Külön nevesítésre került a Tbj törvény II. fejezete (a fogalmak és értelmező rendelkezések rész) 10 pontjában a kezdő mezőgazdasági őstermelő, aki az a személy, aki a tárgyévet megelőző évben nem minősült őstermelőnek.

Biztosítási jogviszony

Biztosított a kiegészítő tevékenységet folytató személynek nem minősülő mezőgazdasági őstermelő, a Tbj. 6. § (1) bekezdés h) pontja szerint, kivéve

- az őstermelők családi gazdaságának kiskorú tagját, valamint
- az egyéb jogcímen – ide nem értővénye a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony szerint, például megbízási, vállalkozási szerződés alapján munkát végző – biztosítottat

A Tbj törvény 4. § 11 pontja rögzíti, hogy **kiegészítő tevékenységet folytató személy** az, aki mezőgazdasági őstermelőnek minősül és saját jogú nyugdíjas, illetve azt az özvegyi nyugdíjban részesülő személy, aki a reá irányadó öreg-ségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, akkor is, ha a saját jogú vagy a hozzátartozói nyugellátás folyósítása szünetel.

A mezőgazdasági őstermelő biztosítási kötelezettségének **időtartama** a Tbj. 14. §. értelmében:

- a mezőgazdasági őstermelő nyilvántartásba vétele napjától a nyilvántartásból törlése napjáig áll fenn,
- a biztosítást kizáró körülmény (amely a Tbj. 6. § (1) bekezdésének h) pontjában meghatározott: kiskorú tag, egyéb jogcímen biztosított) megszűnése utáni naptól a biztosítást kizáró körülmény bekövetkezésének napjáig áll fenn.

Társadalombiztosítási járulék alapja

A mezőgazdasági **őstermelő járulékalapja** – ideértve a tevékenységét a tárgy-évben kezdő mezőgazdasági őstermelőt is – a Tbj törvény 41. § szerint a minimálbér 92 százalékának megfelelő összeg (amely $290\ 800 \times 0,92 = 267\ 536$ forint). Ettől eltérően az a mezőgazdasági őstermelő, akinek az e tevékenységből származó, tárgyévet megelőző évben elért támogatások nélküli bevétele nem haladja meg a tárgyévet megelőző adóév éves minimálbé-renek az ötszörösét (2024. évben a minimálbér 266 800 forint volt, melynek éves értékének ötszöröse 16 008 000 forint), az őstermelői tevékenységből származó, tárgyévet megelőző évi bevételenek 15 százaléka után fizeti meg

a társadalombiztosítási járulékot. Ebben az esetben a mezőgazdasági őstermelő havi járulékalapja a 2024. évi – támogatások nélküli – bevétele 15 százalékanak egytizenketted része.

A mezőgazdasági őstermelő a **magasabb összegű** társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében az adóévre vonatkozóan nyilatkozattal vállalhatja, hogy a társadalombiztosítási járulékot a fentebb részletezett járulékalapnál (minimálbér 92 százaléka, illetve a tárgyévet megelőző évi bevétel 15 százalékanak egytizenketted része) magasabb összeg után fizeti meg.

A mezőgazdasági őstermelő a magasabb járulékalap választásáról a negyedévre vonatkozó járulékbevallásában nyilatkozik a NAV-nak. A tárgyév első negyedévére vonatkozó járulékbevallásban megtett nyilatkozat az adóévre, az ezt követő időszakra vonatkozó járulékbevallásban megtett nyilatkozat az adóév bevallással le nem fedett, az adóévből még hátralévő időszakra szól. A nyilatkozat az Art. szerinti végrehajtható okiratnak számít.

Az előzőektől eltérően az év közben biztosítottá váló mezőgazdasági őstermelő az adóévben első alkalommal benyújtott járulékbevallásában nyilatkozhat magasabb járulékalap választásáról a Tbj törvény 41. § (5) pontja alapján. Nyilatkozata a biztosítási kötelezettség első napjától az adóévre szól és az Art. szerint végrehajtható okiratnak számít.

A mezőgazdasági őstermelőnek **nem kell járulékot fizetni** (Tbj. 41. § (6) bekezdése) arra az időtartamra, amely alatt

- táppénzben, baleseti táppénzben, csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban, gyermekgondozási díjban,
- gyermekgondozást segítő ellátásban, gyermeknevelési támogatásban, gyermekek otthongondozási díjában vagy ápolási díjban részesül – kivéve, ha a gyermekgondozást segítő ellátás, a gyermekek otthongondozási díja, illetve az ápolási díj folyósításának időtartama alatt őstermelői tevékenységét személyesen folytatja,
- csecsemőgondozási díjban, örökbecfogadói díjban, gyermekgondozási díjban és gyermekgondozást segítő ellátásban egyidejűleg részesül,
- katonai szolgálatot teljesítő önkéntes katona,
- fogvatartott.

Ha a fenti körülmények a naptári hónap teljes tartamán át nem állnak fenn, akkor egy-egy naptári napra a járulékalap harmincad részét kell alapul venni. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a mezőgazdasági őstermelő biztosítási jogviszonya hónap közben kezdődött vagy szűnt meg.

Az adó mértéke

A megállapított járulékalap után a Tbj 24. § alapján a fizetendő **társadalombiztosítási járulék mértéke 18,5 százalék**.

A családi járulékkedvezmény

A Tbj. törvény 80. § kimondja, hogy a biztosított mezőgazdasági őstermelő a családi járulékkedvezmény negyedéves összegét saját maga állapítja meg.

Az érvényesíthető családi járulékkedvezmény negyedéves összege a családi kedvezmény negyedévre eső összege – közös igénybevételnél a biztosított mezőgazdasági őstermelőre jutó összege – és a mezőgazdasági őstermelésből származó jövedelem vagy az átalányban megállapított jövedelem negyedéves összege után megállapított személyi jövedelemadó adóelőlegalap-különbözetének – ha az érték pozitív – 15 százaléka, de **maximum** a mezőgazdasági őstermelőt a tárgynegyedévben terhelő társadalombiztosítási járulék összege.

A biztosított mezőgazdasági őstermelő a negyedéves családi járulékkedvezményét úgy érvényesíti, hogy az annak megfelelő összeget társadalombiztosítási járulékként nem fizeti meg a NAV-nak.

A családi járulékkedvezmény negyedéves összegét nem érvényesítheti az, aki az Szja törvény szerint nem jogosult családi kedvezményre.

Adó és adóelőleg fizetése

A Tbj. törvény 24. § kimondja, hogy a járulékokat alapesetben havonta kell megfizetni, igazodva a bevallási határidőkhöz. A mezőgazdasági őstermelőre viszont **negyedéves** bevallást ír elő a Tbj. törvény 77. § (3) bekezdése és a bevallás benyújtására előírt határidőig kell a járulékot megfizetnie az állami adóhatóságoknak.

Bevallás szabályai

A mezőgazdasági őstermelő a társadalombiztosítási járulékot az Art. rendelkezései szerinti adattartalommal elektronikusan negyedévente, a **negyedévet követő hónap 12-éig** vallja be, a 2558 jelű nyomtatványon (2025. évben), a Tbj. 77. § (3) szerint. A családi járulékkedvezmény negyedéves összegét szintén a 2558 jelű bevallásban kell szerepeltetni.

Nyilvántartás vezetési és adatszolgáltatási kötelezettség

A Tbj törvény 66. § (1) bekezdése értelmében az őstermelő **köteles** a jogszabályban meghatározott **nyilvántartás vezetésére**, és az Art.-ban meghatározott adatokról a bevallásában adatszolgáltatás teljesítésére. A biztosított mezőgazdasági őstermelő elektronikusan vagy az erre a célra rendszeresített 25T1041 nyomtatványon jelenti be saját biztosításával kapcsolatban a biztosítási jogviszonyának kezdetét, kódját, megszűnését, a biztosítás szünetelésének időtartamát. A bejelentést:

- a biztosítás kezdetére vonatkozóan legkésőbb a biztosítási jogviszony első napján, vagy
- a jogviszony megszűnését 8 napon belül kell teljesíteni. (Art. 1. számú melléklet 3. pont)

1.2.3 Szochó

A szociális hozzájárulási adóról szóló 2018. évi LII. törvény (a továbbiakban: Szochó törvény) 1. § (1) bekezdése alapján Szochó fizetési kötelezettség áll az Szja törvény szerint összevont adóalapba tartozó adó (adóelőleg) alap számításnál figyelembe vett jövedelem után. A Szochó törvény 7. § külön csak a mezőgazdasági őstermelő által fizetendő adót részletezi, külön taglalva az olyan mezőgazdasági őstermelő adófizetési kötelezettségét, aki:

- a Tbj törvény szerint biztosított, és nem átalányadós
- a Tbj törvény szerint biztosított, és átalányadós
- valamint azt, aki a Tbj törvény szerint biztosítottak nem minősül.

Biztosított mezőgazdasági nem átalányadós őstermelő

A mezőgazdasági őstermelőt – ideértve a tevékenységét a tárgyévben kezdő mezőgazdasági őstermelőt is – a saját maga után évente terhelő **adó alapja** a tárgyévi összevont adóalapba tartozó őstermelői tevékenységből származó jövedelme, de havonta legalább a minimálbér, azaz 2025. évben 290 800 forint. Az a Tbj törvény szerint biztosított őstermelő, aki a tárgyévet megelőző évben – támogatásoktól eltekintve – nem szerzett őstermelői bevételt, vagy az éves minimálbér felét, (2025. évben az 1 744 800 forintot) az adóévben meg nem haladó őstermelői tevékenységből származó bevétellel rendelkezik, Szochó fizetésére nem lesz kötelezett. De abban az esetben, ha az őstermelő a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében nyilatkozatot tett a Tbj. 41. § alapján, akkor a Szochó-t legalább a vállalt összeg adóévre számított összege után köteles megfizetni.

Ha a mezőgazdasági őstermelő e jogállással nem rendelkezik az adóév minden napján, vagy más okból nem tekinthető az adó alanyának az adóév minden napján, akkor az adó alapja a Szochó törvény 7. § (4) a) pontja alapján az összevont adóalapba tartozó az őstermelői tevékenységből származó jövedelme, de minimum a minimálbér vagy a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg harmincad része az adóalanyiság időtartamának minden napjára számítva.

A saját maga utáni Szochó alapjának megállapításkor **nem veszi számításba** azokat a napokat, amelyben:

- táppénzben, baleseti táppénzben, csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban, gyermekgondozási díjban részesül,
- gyermekgondozást segítő ellátásban, gyermeknevelési támogatásban, gyermekek otthongondozási díjában, ápolási díjban részesül – kivéve, ha az itt megnevezett ellátás folyósítása alatt a mezőgazdasági őstermelő a tevékenységét személyesen folytatja,
- csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban, gyermekgondozási díjban és gyermekgondozást segítő ellátásban egyidejűleg részesül,
- önkéntes tartalékos katonaként katonai szolgálatot teljesít,
- fogvatartott.

Ilyen esetben a Szochó törvény 7. § (6) a) pontja értelmében a Szochó alapja az összevont adóalapba tartozó az őstermelői tevékenységből származó jövedelme, de minimum a minimálbér vagy a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg harmincad része, azokra a napokra, amikor a Szochó fizetési kötelezettsége fennáll.

Biztosított mezőgazdasági átalányadós őstermelő

A Szochó törvény 7. § (2) bekezdése kimondja, hogy az átalányadózást választó, járulékfizetésre kötelezett mezőgazdasági őstermelőt saját maga után havonta terhelő **adó alapja** a minimálbér, azaz 2025. évben 290 800 forint, vagy a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg adóévre megállapított összege. Az éves minimálbér ötszörösét, azaz 2025. évben 17 448 000 forintot az adóévben meg nem haladó őstermelői tevékenységből származó támogatások nélküli bevétellel bíró, átalányadózást választó járulékfizetésre kötelezett mezőgazdasági őstermelő Szochó fizetésére nem kötelezett, kivéve, ha a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalja, hogy magasabb összeg után fizeti meg a társadalombiztosítási járulékot. Ekkor a mezőgazdasági őstermelőt a saját maga után évente terhelő adó alapja a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg adóévre megállapított összege lesz.

A Szochó törvény 7. § (4) b) pontjában leírtak szerint a mezőgazdasági őstermelő, ha e jogállással nem rendelkezik az adóév minden napján, vagy más okból nem tekinthető az adó alanyának az adóév minden napján, akkor az adó alapja a minimálbér vagy a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg harmincad része, melyet az adóalanyiség időtartamának minden napjára meg kell határozni.

A saját maga utáni Szochó alapjának megállapításkor **nem veszi számításba** azokat a napokat, amelyben:

- táppénzben, baleseti táppénzben, csecsemőgondozási díjban, örökbe fogadói díjban, gyermekgondozási díjban részesül,
- gyermekgondozást segítő ellátásban, gyermeknevelési támogatásban, gyermekek otthongondozási díjában, ápolási díjban részesül – kivéve,

ha az itt megnevezett ellátás folyósítása alatt a mezőgazdasági őstermelő a tevékenységét személyesen folytatja,

- csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban, gyermekgondozási díjban és gyermekgondozást segítő ellátásban egyidejűleg részesül,
- önkéntes tartalékos katonaként katonai szolgálatot teljesít,
- fogvatartott.

Ilyen esetben a Szocho törvény 7. § (6) b) pontja értelmében a Szocho alapja a minimálbér vagy a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg harmincad része, azokra a napokra, amikor a Szocho fizetési kötelezettsége fennáll.

A biztosítottak nem minősülő mezőgazdasági őstermelő

A Tbj. törvény 41. § alapján járulékfizetésre nem kötelezett mezőgazdasági őstermelő esetén a saját maga után fizetendő **Szocho alapja** a tárgyévi összevont adóalapba tartozó őstermelői tevékenységből származó jövedelem. De adó fizetésére nem lesz kötelezett az az őstermelő, aki:

- az éves minimálbér felét, tehát 2025-ben 1 744 800 forintot az adóévben meg nem haladó őstermelői tevékenységből származó támogatások nélküli számított bevétellel rendelkezik,
- az éves minimálbér ötszörösét (2025. évben 17 448 000 forintot) az adóévben meg nem haladó őstermelői tevékenységből származó – támogatások nélküli – bevétellel rendelkező, átalányadózást választó.

Amennyiben a mezőgazdasági őstermelő biztosított jogállása nem áll fenn az egész évben, akkor a tárgyévre megállapított adóalapot csökkenti a biztosított jogállás időszakára fennálló Szocho kötelezettség alapja a Szocho törvény 7. § (3a) bekezdése alapján.

Példa (NAV Információs Füzet 2025):

Átalányadózó biztosított mezőgazdasági őstermelő 2025. szeptember 20-tól munkaviszonyban áll, vagyis ettől az időponttól járulékfizetésre nem kötelezett őstermelőnek minősül. Bevétele a mentességi határt meghaladja. Az éves átalányban megállapított adóköteles őstermelői jövedelme 3 000 000 forint.

Biztosított átalányadózó őstermelőként a szocho alapja havonta a minimálbér (nem választott magasabb járulékalapot), vagyis januártól augusztusig $8 \times 290\,800$ forint, és szeptember hónapra $290\,800 \times 19/30 = 184\,173$ forint, összesen 2 510 573 forint.

Nem biztosított őstermelőként a szocho alapja a tárgyévi összevont adóalapba tartozó őstermelői tevékenységből származó jövedelem, vagyis 3 000 000 forint lenne. Mivel azonban az őstermelő biztosított jogállása nem állt fenn az egész évben, ezért a 3 000 000 forintos adóalapot csökkenteni kell a biztosított jogállás időszaka fennálló szociális hozzájárulási adó kötelezettség alapjával: $3\,000\,000 - 2\,510\,573$ forint = 489 427 forint.

Az éves szocho alapja ennek megfelelően $2\,510\,573 + 489\,427 = 3\,000\,000$ forint.

Nyugdíjas őstermelő

A Tbj törvény 4. § 17 pontja szerint saját jogú nyugdíjasnak minősülő mezőgazdasági őstermelő összevont adóalapba tartozó őstermelői tevékenységből származó jövedelme **mentes** a szociális hozzájárulási adó alól. (Szocho törvény 5. § (1) bekezdés j) pontja)

Abban az esetben, ha a mezőgazdasági őstermelő év közben válik saját jogú nyugdíjassá, a Szocho törvény 7. § (7) kimondja, hogy a Szocho alapjának megállapítása során nem fogja figyelembe venni a tárgyévre megállapított adóalapjának a nyugdíjfolyósítás kezdő napját követő időszakra arányosan jutó részét.

Példa (NAV Információs Füzet 2025):

Átalányadózó munkaviszonyban álló mezőgazdasági őstermelő 2025. szeptember 20-tól nyugdíjban részesül. Az éves átalányban megállapított adóköteles őstermelői jövedelme 2 000 000 forint, vagyis meghaladja a mentességi határt. Nem biztosított őstermelőként főszabály szerint a tárgyévi szocho-alapja 2 000 000 forint lenne, azonban ennek az összegnek a nyugdíjfolyósítás kezdő napját követő időszakra arányosan jutó része ($2\,000\,000 \times 103/365 = 564\,384$) nem képez szocho-alapot, így a tárgyévi szocho-alap $2\,000\,000 - 564\,384 = 1\,435\,616$ forint.

Adó mértéke

A Szocho törvény 2. § (1) bekezdése alapján a fizetendő adó az **adóalap 13** százaléka.

Az adó és adóelőleg fizetése, bevallási kötelezettség

A biztosított mezőgazdasági őstermelő a minimálbér vagy a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében vállalt összeg alapján – figyelemmel az adófizetési kötelezettség alóli mentesítésre vonatkozó szabályokra is – **negyedévente** adóelőleget állapít meg, amelyet a negyedévet követő hónap 12-éig vallja be a 2558-as nyomtatványon elektronikusan az Art rendelkezési szerinti adattartalommal, és a bevallás benyújtás határidejéig megfizeti.

A mezőgazdasági őstermelőkre vonatkozó Szocho törvény 22. § (3) bekezdése szerint **mentesül** az őstermelő a bevallási kötelezettség alól, **ha** az adóévben a tevékenységéből származó – támogatások nélküli – bevétele nem haladja meg a rá vonatkozó bevételi értékhatárt, és ezért adó fizetésére nem kötelezett.

A minimálbér alapján adófizetésre kötelezett őstermelő a tárgyévben először arra a negyedévre fizet adóelőleget a Szocho törvény 22. § (1) bekezdése szerint, amelyben az őstermelői tevékenységből származó támogatások nélkül számított bevétele az éves minimálbér felét, (2025-ben 1 744 800 forin-

tot), illetve átalányadózó őstermelő esetében az éves minimálbér ötszörösét, (2025. évben 17 448 000 forintot) meghaladja.

Az a mezőgazdasági őstermelő, aki a magasabb összegű társadalombiztosítási ellátások megszerzése érdekében magasabb összeg után fizeti meg a társadalombiztosítási járulékot bevételi értékhatártól függetlenül teljesíti negyedéves adóelőleg-fizetési kötelezettségét a vállalt összeg alapulvételével.

A járulékfizetésre nem kötelezett őstermelő adóelőleg fizetésére sem kötelezett.

A tárgyévre vonatkozóan a NAV közreműködése nélkül elkészített bevallásban vagy a NAV által összeállított adóbevallási tervezet felhasználásával elkészített személyijövedelemadó-bevallásban kell az előlegként megfizetett adót elszámolni, az adóbevallás benyújtásának határidejéig a különbözetet megfizetni, és a bevallás megfelelő rovatában lehet a túlfizetésként mutatkozó különbözet összegéről rendelkezni.

A Szchocho törvény 22. § (3) bekezdése értelmében az adóelőleg fizetésre nem kötelezett mezőgazdasági őstermelő az adót a személyijövedelemadó-bevallásában vagy a NAV által összeállított adóbevallási tervezet felhasználásával elkészített az Szja bevallásban a bevallásra előírt határidőig állapítja meg, vallja be, és a bevallás benyújtásának határidejéig fizeti meg.

1.2.4 Általános Forgalmi Adó

Az Szja törvény szerinti mezőgazdasági őstermelő tevékenysége áfaalanyiságot eredményezhet. Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII (a továbbiakban: Áfa) törvény 2. § szabályai alapján **áfafizetési kötelezettség** terheli az adóalanyt a belföldön ellenérték fejében teljesített termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása után (A termékértékesítés, szolgáltatás nyújtás fogalma az Áfa törvény 9-18. paragrafusokban pontosan meghatározásra került). Az Áfa törvény 5. § értelmében adóalany, aki saját neve alatt gazdasági tevékenységet folytat.

Az Áfa törvény adóalanyiságra vonatkozó fent nevesített szabályából következik, hogy az a jogképes magánszemély tekintendő áfaalanynak, aki független formában gazdasági tevékenységet, vagyis ellenérték elérésére irányuló

vagy azt eredményező, üzletszerű, rendszeres vagy tartós tevékenységet folytat. (Áfa törvény 5. § (1) bekezdés és 6. §) A gazdasági tevékenységek között az Áfa törvény 6. § (2) bekezdése ki is emeli a mezőgazdasági tevékenységet.

A magánszemély adóalanyisága valamennyi **gazdasági tevékenységére** kiterjed. Így például az egyéni vállalkozóként és őstermelőként is gazdasági tevékenységet végző magánszemély az Áfa törvény értelmében egy adóalanynak számít. Ezért az Áfa törvény alapján nem értelmezhető például ugyanazon személy egyéni vállalkozása és „őstermelése” között megvalósuló termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás sem.

A magánszemély Szja törvény szerinti mezőgazdasági őstermelői tevékenysége nem eredményez automatikusan áfaalanyiságot. Nem áfaalany például az olyan magánszemély, aki saját szükségletei fedezése céljából termel és legfeljebb az esetlegesen keletkező felesleget alkalomszerűen értékesíti. Az áfa alanyává csak azok az őstermelők válnak, akik a saját nevükben végzik a termékértékesítést, szolgáltatásnyújtást.

Mezőgazdasági tevékenység

Az Áfa törvény 198. § szabályozza, hogy mi minősül az Áfa törvény értelmében mezőgazdasági tevékenységnek. Ezek a következők:

- **Mezőgazdasági tevékenység** az Áfa törvény 7. számú melléklet I. részében meghatározott termékek értékesítése, feltéve, hogy:
 - a termékek előállítását, feldolgozását az adóalany saját vállalkozásában végzi és
 - a termék beszerzője olyan belföldi vagy külföldi áfaalany, illetve másik tagállambeli nem adóalany jogi személy, aki/amely kompenzációs felárra – ideértve a saját állama joga szerinti kompenzációs felárat is – nem jogosult.
- **Mezőgazdasági tevékenység** továbbá az Áfa törvény 7. számú melléklet II. részében meghatározott szolgáltatások nyújtása, feltéve, hogy:
 - azok teljesítéséhez az adóalany saját vállalkozásának tárgyi eszközeit használja, egyéb módon hasznosítja, és
 - a szolgáltatás igénybe vevője olyan – belföldi vagy külföldi – áfaalany, vagy másik tagállambeli nem adóalany jogi személy, aki/

amely kompenzációs felárra – ideértve a saját állama joga szerinti kompenzációs felárat is – nem jogosult

Különleges adózási mód

Az Áfa törvény XIV. fejezet értelmében a mezőgazdasági tevékenységet végző áfaalany – függetlenül attól, hogy magánszemély, társaság, szövetkezet vagy egyéb szervezet – tevékenysége után **különös adózási mód** szerint, kompenzációs rendszerben adózik, ha az Áfa törvényben meghatározott feltételeknek megfelel, vagyis különleges jogállású mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany, és különleges jogállását nem változtatta meg, tehát nem mondott le a kompenzációs rendszer alkalmazásáról.

Az adózó akkor tekintendő különleges jogállású mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalanyoknak az Áfa törvény 197. § (1) alapján, ha az alábbi feltételek együttesen fennállnak:

- gazdasági céllal belföldön telepedett le, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van belföldön,
- egészben vagy meghatározó részben mezőgazdasági tevékenységet folytat,
- a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló (a továbbiakban: Kkv) törvény alapján mikrovállalkozás, önálló vállalkozás,
- nem élt a különleges jogállása megváltoztatásának a jogával.

Áfa törvény 198. § (2) alapján **meghatározó részben mezőgazdasági tevékenységet folytató** az olyan adóalany tekintendő, akinek:

- akinek a mezőgazdasági tevékenységen kívüli tevékenységéből származó adót is tartalmazó éves bevétele időarányosan nem haladja meg az alanyi adómentesség értékhatárát (mely értéke 2025-ben 18 millió forint), *vagy*
- akinek a mezőgazdasági tevékenységen kívüli tevékenységéből származó adót is tartalmazó éves bevétele időarányosan meghaladja ugyan az alanyi adómentesség értékhatárát, de a mezőgazdasági tevékenységéből

származó kompenzációs felárat is tartalmazó éves bevétele azonban időarányosan több mint az egyéb tevékenységből származó adót is tartalmazó időarányos éves bevétele.

Az adóalanynak a mezőgazdasági tevékenység megkezdésekor az ésszerűen várható bevételeket, a későbbiekben a tárgyévet megelőző év tényadatait kell figyelembe vennie a feltétel fennállásának vizsgálatakor.

Az, aki a tárgyév évközi adatai alapján nem felel meg a feltételnek, nem köteles évközben megváltoztatni a különleges jogállását. Ugyanakkor, ha a tárgyév végén összesített tárgyévi adatok alapján nem tekinthető meghatározó részben mezőgazdasági tevékenységet folytatónak, akkor a következő naptári évben nem alkalmazhatja a kompenzációs rendszert.

Az adóalany akkor tekintendő **mikrovállalkozásnak** a KKV törvény 3. § (3) alapján, ha az éves nettó árbevétele legfeljebb 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg, és foglalkoztatottjai átlagos statisztikai állományi létszáma 10 főnél kevesebb. Ahhoz, hogy az adóalany mikrovállalkozásnak minősülése megszűnjön, két egymást követő számviteli időszakban, illetve bevallási időszakban kell meghaladnia a 2 millió eurós bevételi értékhatárt, vagy a 10 fős átlagos statisztikai állományi létszámot (Kkv. törvény 5. § (3) szerint). Azt, hogy mikrovállalkozásnak minősül-e, a különleges jogállás fenntarthatósága szempontjából a kompenzációs rendszert alkalmazó adóalanynak július elsején kell vizsgálnia az előző két év adatai alapján. Az adóalany nem **önálló vállalkozás** például akkor, ha egy másik vállalkozásban meglévő tulajdoni részesedése vagy szavazati joga legalább 25 százalék. (Kkv. törvény 4. § (2) bekezdés b) pont) Az önálló vállalkozásnak minősülést is július elsején kell vizsgálnia. Ha a különleges jogállású adóalany a tárgyév július elsején nem tekinthető mikro vagy önálló vállalkozásnak, az az Áfa törvény 197. § (2) bekezdése szerint az adóalany tárgyévi különleges jogállását nem érinti, a következő két naptári évben azonban nem alkalmazhatja a kompenzációs rendszert. Ezt a feltételt a tevékenységet kezdő, illetve az ezen adózási módra áttérő adóalanynál a tevékenységkezdés, illetve az áttérés időpontjában kell vizsgálni.

Adószámmal a különleges jogállású adóalanyak is rendelkeznie kell, még akkor is, ha kizárólag kompenzációs felárra jogosító ügyletet teljesít.

Áfa törvény 199. § szerint a mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany **adófizetésre nem kötelezett** és e tevékenysége tekintetében Áfa levonásra sem jogosult. Az Áfa törvény 257. § (2) értelmében bevallástételi kötelezettség alól mentesül, aki mezőgazdasági tevékenységet folytatóként jár el.

A kompenzációs felár mértéke

Az Áfa törvény alkalmazásában az olyan termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás tekinthető mezőgazdasági tevékenységnek, amellyel összefüggésben az adóalanyt kompenzációs felár illeti meg. Az Áfa törvény 7. számú mellékletében tételesen került felsorolásra, hogy mely termékek és mely szolgáltatások milyen kompenzációs felár kategóriájába tartoznak.

- **12 százalék** az Áfa törvény 7. számú melléklet I. rész A. pontjában meghatározott termékekre, például burgonya; étkezési célra alkalmas zöldségfélék, gyökerek, gumók; szőlő, élelmezési célra alkalmas gyümölcs és dió; fűszernövények; gabonafélék; különféle magvak; ipari és gyógynövények; mákgubó, takarmánynövények; feldolgozott, tartósított saját előállítású zöldség, gyümölcs, savanyúság; must és bor; borseprő, borkő, szőlőtörköly. (Áfa törvény 201. § (2) a))
- **7 százalék** az Áfa törvény 7. számú melléklet I. rész B. pontjában meghatározott termékekre, például ló, szarvasmarha, juh, kecske, baromfi és más élő állat; halak, rákok, puhatestű és más gerinctelen vízi állatok; tej, tejtermék, friss tojás, természetes méz. (Áfa törvény 201. § (2) b))
- **7 százalék** az Áfa törvény 7. számú melléklet II. részében meghatározott szolgáltatásokra, például talajművelés, aratás, cséplés, szüretelés, betakarítás, vetés, ültetés; mezőgazdasági termékek csomagolása és előkészítése piacra; mezőgazdasági termékek tárolása; egyes állatok gondozása, a mezőgazdasági vállalkozásban alkalmazott eszközök bérbeadása; permetezés, öntöző-, illetve vízlecsapoló berendezések üzemeltetése, fák nyesése és vágása. (Áfa törvény 201. § (2) b))

Ha az adóalany belföldön nyilvántartásba vett és kompenzációs felárra nem jogosult adóalanyként kompenzációs felárra jogosító terméket értékesít, szolgáltatást nyújt, mentesül a számlaadási kötelezettség alól, feltéve, hogy rendelkezik a terméket beszerző, szolgáltatást igénybe vevő adóalany által kiállított **felvásárlási okirattal**. (Áfa törvény 202. §)

A felvásárlási okiratot kizárólag a termék beszerzője, a szolgáltatás igénybe vevője bocsáthatja ki; az ügyletről gyűjtőbizonylat, illetve egyszerűsített adat tartalmú bizonylat nem állítható ki. (Áfa törvény 202. § (4)) A felvásárlói okiraton az Áfa törvény 202. § (3) bekezdésben felsorolt adatokat kötelezően fel kell tüntetni, s ezen kívüli bármely adat szerepeltethető, így például a kifizetésre vonatkozó adat is.

A felvásárlási okirat a felvásárló adólevonásijog-gyakorlásának tárgyi feltétele. A felvásárló a kompenzációs felárat az Áfa törvény 203-204. § alapján levonható adóként csak a kompenzációs felárral növelt ellenérték maradéktalan megtérítésekor számolhatja el.

A különleges jogállású mezőgazdasági tevékenységet folytató adóalany a **különleges jogállásáról** bármikor **lemondhat**. Ebben az esetben a NAV-hoz benyújtandó bejelentő-, változásbejelentő lapon nem elegendő a kompenzációs rendszer helyett alkalmazni kívánt adózási módot megjelölni; azt is jelezni kell, hogy ennek az adózási módnak az alkalmazására a kompenzációs rendszer helyett kerül sor. Ha a mezőgazdasági tevékenységet végző adóalany a különleges jogállásáról lemondott, az Áfa törvény 197. § (3) alapján a lemondásának évét követő második naptári év végéig a kompenzációs rendszert nem alkalmazhatja.

Kompenzációs felárra nem jogosító ügyletek

A különleges jogállású – kompenzációs rendszert alkalmazó – adóalany **nem jogosult kompenzációs felárra** az olyan termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása után, amelynél a beszerző:

- nem áfaalany, vagy
- olyan belföldön nyilvántartásba vett áfaalany, aki/amely különleges jogállású mezőgazdasági tevékenységet folytatóként jár el, kompenzációs rendszert alkalmaz, vagy

- olyan külföldi adóalany, aki/amely saját államának joga szerint mezőgazdasági termelőre vonatkozó különös adózási módot, kompenzációs rendszert alkalmaz.

E beszerzők felé teljesített ügyleteknél a terméket értékesítő különleges jogállású, kompenzációs rendszert alkalmazó adóalanyt nem illeti meg kompenzációs felár, ugyanakkor az ügylet után – a választott adózási módjától függően – áfafizetési kötelezettség terhelheti, továbbá számla-, illetve nyugtadási kötelezettsége is van.

A beszerző személyétől függetlenül a különleges jogállású adóalany nem jogosult kompenzációs felárra:

- ha az értékesített termék nem szerepel az Áfa törvény 7. számú melléklet I. részében, vagy szerepel ugyan, de annak előállítását, feldolgozását nem maga végezte.
- ha szolgáltatásnyújtása nem szerepel az Áfa törvény 7. számú melléklet II. részében, vagy szerepel ugyan, azonban annak nyújtásához nem hasznosította saját vállalkozása tárgyi eszközét.

Annak az adóalanynak, aki lemondott a különleges jogállásáról, nincs olyan ügylete, amely után kompenzációs felárra lenne jogosult.

Alanyi adómentesség

Az adóalany akkor választhat **alanyi adómentességet**, (Áfa törvény XIII. fejezet) ha annak az Áfa törvényben meghatározott feltételei fennállnak (pl: belföldi lakóhely, székhely). Az alanyi adómentességet az adóalany:

- a belföldi nyilvántartásba vételekor (Áfa törvény 189. §), mely választás a tárgyévre, naptári évre szól, vagy
- a tárgyév előtti év utolsó napjáig (Áfa törvény 192. § (2)), mely választás a tárgyévre évre szól

választhat.

2025.01.26-tól az Áfa törvényben meghatározott alanyi adómentesség értékhatára (ami 12 millió forint a törvény szövegében, lásd Áfa törvény 188. § (2)) emelkedett az alanyi adómentesség választhatóságára jogosító értékhatár emeléséről szóló 5/2025. (I.25.) kormányrendelet értelmében, mely kormányrendelet 2-3§ kimondja, hogy 2025. január 01 napjától (tehát visszamenőleges hatállyal) az alanyi adómentesség határa **18 millió Ft-ra** emelkedett. Tehát az az adóalany választhatja az alanyi adómentességet, akinek 2024-ben ténylegesen és 2025-ben ésszerűen várhatóan az éves szinten göngyöltett forintban kifejezett bevétele nem haladja meg a 18 millió forintot. A fent említett kormányrendelet a hatályban lévő Áfa törvény 192. § (2) bekezdését módosította, mely szerint alanyi adómentességet az is választhatja, akinél az Áfa törvény 191. § (3) bekezdésében megfogalmazott időtartam nem telt el. (Ez arra vonatkozott, hogy ha túllépte az értékhatárt, akkor adómentesség választás jogával nem élhet a megszűnést követő második naptári év végéig.) Ezt a nyilatkozatot 2025. február 28-ig tehetik meg az érintett adózók.

A **különleges jogállású adóalany**nak az alanyi adómentesség választásának bejelentésekor a bejelentő-, változásbejelentő lapon egyértelműen jelölnie kell, hogy a választott alanyi adómentesség mellett fenntartja-e a különleges jogállását, vagy az alanyi adómentesség választásával egyidejűleg lemond a különleges jogállásáról. Ha különleges jogállását fenntartja, az alanyi adómentesség választására jogosító 18 millió forintos értékhatárba nem számítandó bele az Áfa törvény 188. § (3) bekezdés g) pontja értelmében a kompenzációs felárra jogosító ügyleteinek ellenértéke.

Az alanyi adómentes adóalany – egyes értékesítései és beszerzései kivételével – az **alanyi adómentesség időszakában**

- adófizetésre nem kötelezett,
- előzetesen felszámított adó levonására nem jogosult,
- számla-, nyugtaadási kötelezettség terheli,
- csak olyan számlát bocsáthat ki, amelyben áfaösszeget, áfamértéket nem tüntet fel.

Nem járhat el alanyi adómentesként az adóalany, és ebből következően adófizetési kötelezettség terheli például, ha a vállalkozásban tárgyi eszközként használt terméket értékesít; beépítés alatt álló vagy beépített új ingatlant, építési telket értékesít; adóköteles ingyenes ügyletet teljesít; terméket importál. (Áfa törvény 193. §.)

Az alanyi adómentesség **megszűnik** az Áfa törvény 191. § alapján, ha:

- ha az adóalany a tárgyév utáni évre már nem kívánja az alanyi adómentességet alkalmazni és az erre irányuló szándékát a tárgyév december 31-ig változásbejelentő lapon bejelenti a NAV-hoz,
- a törvényi értékhatárt meghaladja.

Ha számlát nem bocsát ki, mert arra nem volt köteles, akkor adatszolgáltatási kötelezettsége sincs.

A kibocsátott számlában az áthárított adó vagy az adó kiszámításához szükséges százalékérték nem szerepelhet, és rá kell vezetni az „alanyi adómentes” szövegrészt, vagy más módon egyértelműen utalni kell az alanyi adómentességre, feltéve, hogy a számla alapjául szolgáló ügyletben alanyi adómentesként jár el az adóalany (Áfa törvény 169. § m) pont).

Az általános feltételek melletti adózás

Ha a különleges jogállású adóalany a **kompenzációs felárra nem jogosító ügyleteire nem választ alanyi adómentességet**, az ilyen termékértékesítései, szolgáltatásnyújtásai után az Áfa törvény általános szabályai szerint kell az adófizetési kötelezettséget teljesítenie, függetlenül attól, hogy a NAV-hoz benyújtott bejelentő-, változásbejelentő lapon a kompenzációs rendszer alkalmazása mellett az általános szabályok szerinti adózását jelölte-e. Ugyancsak az Áfa törvény általános szabályai szerint kell teljesítenie az adókötelezettséget annak a mezőgazdasági tevékenységet végző adóalanyának, akit a különleges jogállás nem illet meg, vagy aki a különleges jogállásáról lemondott.

Az adóköteles tevékenység megkezdéséhez be kell jelentkezni a NAV-hoz. Ekkor kell nyilatkozni az áfakötelezettséggel kapcsolatos kérdésekről is.

Az adó mértéke

Azoknál a termékértékesítéseknél, szolgáltatásnyújtásoknál, amelyeknél az adóalany az általános szabályok szerint teljesíti az adófizetési kötelezettségét, főszabály szerint **27 százalékos adómérték** alkalmazandó.

A mezőgazdasági termékek köréből kizárólag egyes sertés, szarvasmarha, juh, kecske, baromfi, haltermékek, valamint a tojás és a tej (Az Áfa törvény 3. számú melléklet I. rész 19–49. és 52–58. pontjainak meghatározása.) tartoznak kedvezményes, **5 százalékos adómérték** alá. Az 5 százalékos adómérték alkalmazásának feltétele, hogy az értékesített termék megfeleljen a hivatkozott pontok valamelyikében szereplő szöveges meghatározásnak és az adott pontban hivatkozott vámtarifaszám alá tartozzon.

Az olyan tej, tejtermék, ami nem tartozik 5 százalékos adómérték alá (A 3. számú melléklet I. rész 54. pont szerint) **18 százalékos adómértékkel adózik**. (Ha a 3/A. számú melléklet 1–3. pontok egyikének megfelel.)

Az általános szabályok szerint teljesített adóköteles termékértékesítéshez, szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódóan felmerült, előzetesen felszámított adó levonható. (Az Áfa törvény VII. fejezete)

Bevallás és megfizetés

A mezőgazdasági tevékenységet végző adóalanyt **különleges jogállás** illeti meg (Áfa törvény 197-198. §), főszabályként **nem köteles adózni**, nincs az Áfa törvény 199. § és 257. § alapján bevallási kötelezettsége, de adólevonási jogot sem gyakorolhat. E különleges jogállású adóalany a termékértékesítés, a szolgáltatás után, a felvásárlási áron felül, az ellenérték részeként kompenzációs felárra jogosult.

A különleges jogállású mezőgazdasági termelőnek, ha kompenzációs felárra nem jogosult, számlát vagy nyugtát kell kiállítania. Például nem adóalany magánszemélynek vagy másik különleges jogállású termelőnek értékesít, értékesítését számlával vagy nyugtával kell bizonylatolnia. Emellett adófelszámítási és bevallási kötelezettsége is van, ha nem választott alanyi mentességet ezekre a tevékenységeire.

Az Áfa törvény 153. § határozza meg **főszabályként**, hogy az adót az adóalany állapítja meg **önadózás** keretében. Az adó megállapításához, bevallásához, megfizetéséhez vagy visszaigényléséhez nyilvántartást kell vezetni.

Az Áfa bevallás lehet havi, negyedéves vagy éves **gyakoriságú**, melynek **határidejét** az Art 2. számú melléklet I. B) 2.1. bekezdése, egyéb feltételeit az Áfa törvény 2. számú melléklet B) 3. pontja tartalmazza.

Havi gyakorisággal köteles áfabevallást benyújtani a mezőgazdasági tevékenységet folytató, különös jogállású adóalany.

Ha a fizetendő adó összege a levonható előzetesen felszámított adó összegét meghaladja, az adóalany az „elszámolandó adó” összegét köteles megfizetni az Art.3. számú melléklet 2. pontjában meghatározott esedékességig.

Pénzforgalmi elszámolás

Az az Áfa törvény 196/B. § szerinti adóalany, aki **nem alanyi adómentes, előzetes választása alapján, törvényi feltételek fennállása esetén** (pl.: kisvállalkozás; belföldön letelepedett; nincs csőd- vagy felszámolás alatt) jogosult **pénzforgalmi elszámolást alkalmazni**. A pénzforgalmi elszámolás a tárgyévet megelőző év végéig választható.

Pénzforgalmi elszámolásnál a fizetendő adót nem az ügylet teljesítésekor, hanem az ellenérték megfizetésének, jóváírásának időpontjában kell megállapítani. (Áfa törvény 196/B. § (2) bekezdés a) pont) Pénzforgalmi elszámolásnál a levonható adó is pénzforgalmi szemléletben állapítandó meg, vagyis az adólevonási jog csak az ellenérték megtérítése után gyakorolható. (Áfa törvény 196/B. § (2) bekezdés b) pont) Tehát **a fizetendő adó megállapításának és a beszerzést terhelő adó levonásának időpontja a pénzforgalomhoz, az ellenérték megszerzéséhez, illetve megfizetéséhez kapcsolódik**.

A pénzforgalmi elszámolás alkalmazásának további feltétele az Áfa törvény 196/B. § (4) bekezdése alapján, hogy az ügyletről kibocsátott számlán szerepeljen a „pénzforgalmi elszámolás” megjelölés.

De a pénzforgalmi elszámolás nem terjed ki az adóalany olyan ügyleteire, amelyeknél a kompenzációs rendszert alkalmazza.

Fordított adózás

A belföldi fordított adózás alá tartozó termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások között mezőgazdasági termék is szerepel az Áfa törvény 142. § (1) bekezdés i) pontja, és az Áfa törvény 6/A melléklete értelmében. A fordított adózás viszont nem alkalmazandó a különleges jogállású, így kompenzációs felárra jogosult adóalany mezőgazdasági tevékenysége körébe tartozó termékértékesítésére valamint termékbeszerzésére. (Áfa törvény 142. § (8) bekezdése) Ennek megfelelően a különleges jogállású adóalanyt

- a kompenzációs felárra jogosító termékértékesítései után a törvényben meghatározott mértékű kompenzációs felár fogja megilletni attól függetlenül, hogy az értékesített termék az Áfa törvény 6/A. számú melléklete alá tartozó gabona vagy olajos mag;
- továbbá nem terheli adófizetési kötelezettség az ilyen gabona, olajos mag beszerzőjeként. Ez utóbbi feltétele, hogy a beszerzett terméket a mezőgazdasági tevékenységével – pl vetőmagként, állateledelként – hasznosítja.

Aki viszont kompenzációs felárra nem jogosító termékértékesítései, szolgáltatásnyújtásai után az Áfa törvény általános szabályai szerint teljesíti az adókötelezettségét, annál felmerülhet a fordított adózás alkalmazása. Ilyen eset például, ha az adózó az Áfa törvény 6/A. számú melléklete szerinti terméket tovább értékesítési célból szerzi be. Az Áfa törvény 6/A. számú melléklete alá tartozó gabonák, olajos magvak értékesítőjéről akkor helyeződik át a termék beszerzőjére az adófizetési kötelezettség, tehát akkor valósul meg a fordított adózás, **ha a termék beszerzője:**

- általános szabályok szerint adózó adóalany, vagy
- kizárólag közérdekű vagy egyéb speciális jellegére tekintettel adómentes tevékenységet végző adóalany

és a termék értékesítője általános szabályok szerint adózó áfaadóalany.

Az online számlaadat-szolgáltatási kötelezettség

A mezőgazdasági tevékenységet végző adóalanyoknak **online számlaadat-szolgáltatást** kell teljesíteniük az olyan számláikról, számlával egy tekintet alá

eső okirataikról, amelyekre az Áfa törvény 10. számú mellékletének előírásai alkalmazandóak. Áfa törvény ezen mellélete értelmében ha a nyomdai úton előállított nyomtatvány használatával kibocsátott számlában vagy azzal egy tekintet alá eső okiratban az áthárított adó összege az 500 000 forintot eléri vagy meghaladja, az adóalany a számla kibocsátását követő naptári napon belül, egyéb esetben a kibocsátást követő négy naptári napon belül köteles adatot szolgáltatni.

1.2.5 Hipa

Helyi adókról szóló 1990. évi C törvényben taglalt adónemek közül az őstermelőt a **helyi iparüzési adó** terhelheti. 2023.01.01-től a helyi adókról szóló törvény 52. § 26. b) pontjában vállalkozóként nevesíti az Szja törvényben meghatározott mezőgazdasági őstermelőt, feltéve, hogy az őstermelői tevékenységből származó bevétele meghaladja az adóévben az éves minimálbér felét (2025-ben: $290\,800 \times 12/2 = 1\,744\,800$ Ft). Ellenkező esetben viszont mentesül a helyi iparüzési adó kötelezettség alól.

Helyi iparüzési adó alanya

Helyi adóról szóló törvény 35. § (1) értelmében adóköteles az önkormányzat illetékességi területén végzett vállalkozási (iparüzési) tevékenység, melyet folytató lesz az **adó alanya**.

Iparüzési tevékenység

Az **iparüzési tevékenység** egy önkormányzat illetékességi területén, ha a vállalkozó ott székhellyel, telephellyel rendelkezik, függetlenül attól, hogy tevékenységét hol végzi.

Az adókötelezettség keletkezése és megszűnése

Helyi adókról szóló törvény 38. § (1) kimondja, hogy az adókötelezettség az iparüzési tevékenység megkezdésének napjával **keletkezik** és a tevékenység megszüntetésének napjával **szűnik majd meg**.

Az adó alapja és mértéke

A helyi adókról szóló törvény 39. § (1) értelmében az iparüzési tevékenység esetén az adó alapja a **nettó árbevétel, csökkentve**

- a) az eladott áruk beszerzési értéke és a közvetített szolgáltatások értéke, együttes törvényben meghatározottak szerint számított összegével,
- b) az alvállalkozói teljesítések értékével,
- c) az anyagköltséggel,
- d) az alapkutatás, alkalmazott kutatás, kísérleti fejlesztés adóévben elszámolt

közvetlen költségével, (ez nem jellemző az őstermelőkre).

A helyi adókról szóló törvény 40. § szerint az adó évi mértéke maximálisan 2% lehet. Ettől az önkormányzatok eltérhetnek, hiszen ez egy felső határ és az önkormányzat rendeletében ennél alacsonyabb, akár nulla százalékot is megállapíthat. A székhely, telephely szerinti önkormányzathoz az adóévre megállapított adóból, maximum annak összegéig levonható a költségként adóévben elszámolt útdíj 7,5 százaléka a helyi adókról szóló törvény 40/A. § (1) értelmében.

2023. január 1-jétől új szabályok léptek életbe az iparüzésiadó-alap egyszerűsített megállapítása terén. A helyi adókról szóló törvény 39/A. § értelmében azon vállalkozó adózó részére, akinek az adóévben a bevétele nem haladja meg a 25 millió forintot (kizárólag kiskereskedelmi tevékenységet folytató átalányadózó esetén a 120 millió forintot) bevezetésre került a **tételes összegű adóalap-megállapítás** lehetősége. A tevékenységét év közben kezdő vállalkozó a 25 millió forintos összeghatárt napi arányosítással veheti csak figyelembe.

Az újonnan bevezetett tételes adóalap-megállapítás azt jelenti, hogy a kisvállalkozó adóalapja **önkormányzatonként**:

- 2,5 millió forint, ha a kisvállalkozó bevétele az adóévben – 12 hónapnál rövidebb adóév esetén napi arányosítással – a 12 millió forintot nem haladja meg,
- 6 millió forint, ha a kisvállalkozó bevétele az adóévben – 12 hónapnál rövidebb adóév esetén napi arányosítással – a 12 millió forintot meghaladja, de a 18 millió forintot nem haladja meg,

- 8,5 millió forint, ha a kisvállalkozó bevétele az adóévben – 12 hónapnál rövidebb adóév esetén napi arányosítással– a 18 millió forintot meghaladja, de az 25 millió forintot nem haladja meg.

A helyi adóról szóló törvényben foglalt feltételek teljesülése esetén a mezőgazdasági őstermelők is kisvállalkozónak minősülnek és élhetnek az iparüzési adóalap egyszerűsített megállapításával.

Adó és adóelőleg megfizetése és bevallása

A fent leírt adóalap-egyszerűsítés esetén **önkormányzatonként** kell megállapítani az adóalapot, tehát a hatályos szabályozás értelmében megszűnik az adóalap székhely-telephelyek közti különböző módszerekkel történő megosztása, így több önkormányzat illetékességi területén adóköteles tevékenységet folytató kisvállalkozónak minden önkormányzat felé meg kell fizetnie az árbevételi sáv alapján a tételes adót.

Az iparüzésiadó-alap egyszerűsített megállapítása jelentős mértékű iparüzésiadó-növekedést jelenthet az átalányadózást választó mezőgazdasági őstermelők számára, ugyanis teljes adóévi működés esetén minimálisan 2,5 millió forint adóalapot eredményezhet. Továbbá tekintettel arra, hogy több önkormányzat illetékességi területén adóköteles tevékenységet folytató őstermelőnek minden önkormányzat felé meg kell fizetnie az árbevételi sáv alapján a tételes adót, így az adóteher még jelentősebb lehet.

Az iparüzési adóbevallást az Art 2. számú mellélet II. Rész A) pontja értelmében az állandó jellegű helyi iparüzési tevékenység után az adóbevallást az adóévet követő év ötödik hónap utolsó napjáig kell benyújtani. A bevallást a helyi adókról szóló törvényben **meghatározott módon**:

- az állami adóhatóság elektronikus bevallás-kitöltő és ellenőrző rendszerén keresztül **elektronikus** úton közvetve vagy
- egyéni vállalkozónak nem minősülő magánszemély adóalany döntése esetén közvetlenül, akár **papíralapon**

az iparüzési adót működtető, székhely, telephely szerinti önkormányzati, fővárosban a fővárosi önkormányzati adóhatósághoz kell eljuttatni (A helyi adókról szóló törvény 42/D. § (4) értelmében).

Az Art 3. számú melléklet II. Rész A) pontja értelmében Az adózó az állandó jellegű helyi iparüzési tevékenység utáni adóban

- az **adóelőlegét** az adóév harmadik hónapjának tizenötödik napjáig, valamint kilencedik hónapjának tizenötödik napjáig fizeti meg;
- a megfizetett adóelőleg, valamint az adóévre megállapított **adó** pozitív különbözetét az adóévet követő év ötödik hónapjának utolsó napjáig fizeti meg, illetve a túlfizetést ettől az időponttól igényelheti vissza.

1.3. Őstermelők családi gazdasága

A Csg törvény III. fejezete foglalkozik részletesen az őstermelők családi gazdaságával (a továbbiakban: **ŐCSG**). E törvény 6. § (1) értelmében az **ŐCSG** egy olyan termelési közösség, mely:

- önálló jogalanyiséggel bír
- a tagok vagyontól elkülönült vagyonnal nem rendelkezik,
- minimum két, de egymással hozzátartozói láncolatban álló mezőgazdasági őstermelő tag által létrehozott
- és ahol a tagok az őstermelői tevékenységüket saját gazdaságukban közösen, valamennyi tag személyes közreműködésén alapulva, összehangoltan végzik.

Csg törvény 2. § b) határozza meg pontosan, hogy **hozzátartozói láncolaton** a közeli hozzátartozói kapcsolatban lévő természetes személyek, és e személyek hozzátartozói, egyenesági rokonai által alkotott csoportot kell érteni.

Egy mezőgazdasági őstermelő egyidejűleg csak egy őstermelők családi gazdaságának lehet tagja.

1.3.1 Az **ŐCSG** alapítása

Csg törvény 7. § kimondja, hogy az **ŐCSG** alapításának céljából a tagok **írásbeli szerződést** kötnek, amely tartalmazza többek között:

- a használatukban lévő mező-, erdőgazdasági hasznosítású földnek, a mezőgazdasági termelőeszközöknek, az azokhoz kapcsolódó vagyoni

értékű jogoknak az ŐCSG tagjai által végzett közös gazdálkodás érdekében való rendelkezésre bocsátást,

- a folytatandó mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységeket,
- a személyes közreműködésnek formáját,
- az őstermelők családi gazdaságát képviselő őstermelő személyét,
- az őstermelők családi gazdaságának központját.

Az ŐCSG a nyilvántartásba vétellel jön létre. A nyilvántartásba vétel iránti kérelemhez csatolni kell a hozzátartozói minőségről szóló igazolásokat valamint az alapító szerződést. A nyilvántartásba vétel iránti kérelemről az Agrárkamara /NAK/ fog dönteni.

1.3.2 Az ŐCSG működése

A Csg törvény 8. § értelmében az ŐCSG **képviselője** a képviselőre a nyilvántartásba vétellel válik jogosulttá. A képviselő az ügyek vitelére jogosult, de a többi tag képviselőjében csak azok meghatalmazása esetén szerezhet jogokat és vállalhat kötelezettségeket. A szerződés módosításáról, a hozzátartozói minősítésben bekövetkezett változásról a képviselő kötelezettsége az Agrárkamarát értesíteni 15 napon belül.

Az **alapító szerződésben** célszerű rendelkezni arról is, hogy az ŐCSG tagjai milyen arányban részesülnek a nyereségből és miként viselik a veszteséget. Ennek jelentősége az egyes tagokra jutó adóköteles jövedelem meghatározásakor van. Ilyen rendelkezés hiányában a közös tevékenység nyeresége és vesztesége a tagok között egyenlő arányban oszlik majd meg (Csg törvény 9. §).

A Csg törvény 10. § kimondja, hogy amíg a tagok száma egy főre nem csökken az ŐCSG-t alapító szerződés hatályban marad bármely tag tagsági jogviszonyának megszűnése esetén a gazdálkodást tovább folytató tagokra vonatkozóan, Ha azonban a tagok száma egy főre csökken, az alapító szerződés hatályát veszti.

A törvény értelmében a tagsági jogviszony a következő esetekben **szűnik meg**:

- a tag az ŐCSG-ből történő kilépését az őstermelői nyilvántartásban átvezetik,

- a tagot törlik az őstermelői nyilvántartásból,
- a tag elhalálozik,
- a tag vonatkozásában a hozzátartozói láncolat megszakad (de a tag vonatkozásában a hozzátartozói láncolat fennállása nem szűnik meg a házastárs halálával).

Abban az esetben, ha az elhunyt tag örököse mezőgazdasági őstermelőnek minősül és a többi taggal hozzátartozói láncolatban áll, akkor a tagok hozzájárulásával az ÖCSG-be tagként beléphet.

Ha megszűnik a képviselőnek a tagsági jogviszonya, új képviselőt kell megjelölni és az be kell jelenteni.

1.3.3 Adónemek

A mezőgazdasági őstermelőkre vonatkozó szabályok általában az ÖCSG-re is vonatkoznak. Az **adónemek** (Szja, Tbj, Szochó, Áfa és Hipa), ebben a fejezetben külön részletezésre nem kerülnek, csak a mezőgazdasági őstermelőnél megismertektől való eltérő szabályok kerülnek ismertetésre, mely eltérés az Szja-ban, és a Hipa-ban található.

Szja

A családi őstermelői tevékenység esetén az ÖCSG tagjainak az őstermelői jövedelemre ugyanazt az adózási módot kell alkalmazni.

A tagok a családi őstermelői tevékenység időszakában egymással nem állhatnak munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban. Az ezen feltételnek meg nem felelő családi gazdaság esetében a jövedelem taglétszám alapján történő megosztásának szabálya nem alkalmazható, vagyis a tagoknak önállóan kell megállapítaniuk az adókötelezettségüket.

Az alkalmazandó adózási módot az ÖCSG képviselőjének kell bejelenteni a NAV felé az ÖCSG minden tagja tekintetében. A bejelentéskor a képviselőnek fel kell tüntetni a tagok nevét és adóazonosító jelét is.

Az ÖCSG tagjai külön-külön tesznek eleget adókötelezettségüknek, de a bevételekről és a költségekről elegendő egy nyilvántartást vezetni.

A tagok által használt személygépkocsi, termőföld értékesítésekor az ellenérték kizárólag az azt értékesítő tulajdonos bevétele.

Átalányadózás

Az ÖCSG tagjai az átalányadózást abban az esetben alkalmazhatják, ha a családi őstermelői tevékenység keretében végzett őstermelői tevékenység bevétele az adóévben nem haladja meg a tagok adóév utolsó napja szerinti létszáma és az éves minimálbér tízszerese szorzatának összegét, de legfeljebb az éves minimálbér negyvenszeresét, azaz 2025-ben 139 584 000 forintot.

Példa (NAV Információs Füzet 2025):

Egy ÖCSG-nek három tagja van, a szülők és a felnőtt fiuk. A tagok az átalányadózást akkor alkalmazhatják, ha az általuk együttesen elért bevétel nem haladja meg az éves minimálbér 3×10 -szeresét, azaz $3\,489\,600 \times 30 = 104\,688\,000$ forintot.

Ha 2025. júliusban belép az ÖCSG-be a szülők másik gyermeke is, akkor az átalányadózás az éves minimálbér 4×10 -szeresét meg nem haladó bevétel erejéig, azaz 139 584 000 forintig alkalmazható. Ez a felső maximális bevételi értékhatár, ezért ha júliusban a másik gyermek és annak házastársa is csatlakozik az ÖCSG-hez, akkor is csak a minimálbér negyvenszereséig 2025. évben 139 584 000 forint bevételi értékhatárig alkalmazható az átalányadózás.

A tételes költségelszámolás

Abban az esetben, ha az ÖCSG tagjai az őstermelők családi gazdaságát alapító szerződés alapján nem egyenlő arányban részesednek a nyereségből és viselik a veszteséget, akkor a családi őstermelői tevékenységet folytató őstermelő a tevékenységből származó bevételét és költségét az alapító szerződésben meghatározott módon állapítja meg.

Ha a tagok egyenlő arányban részesednek a nyereségből és viselik a veszteséget, akkor a családi őstermelői tevékenységet folytató őstermelő e tevé-

kenységéből származó bevételét és azzal kapcsolatos költségét a közösen elért összes bevételnek, illetve összes költségnek a tagok számával történő elosztásával állapítja meg.

A bevételek és költségek igazolására bármelyikük nevére kiállított bizonylat egyenértékű. A gépjármű használatával összefüggő költségeket a családi őstermelői tevékenységüket folytató tagok csak azonos elszámolási mód választásával vehetik figyelembe, a tagok közül azonban csak annak a költségét – a tag nevére és a gépjármű rendszámára kiállított számla, számlák alapján –, aki egyébként az Sza törvény szerint jogosult a gépjárműhasználattal összefüggő költségelszámolásra.

Ha az ÓCSG tagja év közben meghal vagy kilép (kiválik) a közös gazdálkodásból, akkor a kiváló tag jövedelmét úgy kell meghatározni, hogy a kiválás időpontjáig megszerzett bevételt és a költségeket fel kell osztani az addig közös tevékenységet folytató családtagok között. Ettől eltérően a tagok megállapodhatnak a kiválás előtti időszakot érintő, de azt követően érkező bevételek és felmerült költségek megosztásának a módjáról.

A közös gazdálkodást tovább folytató tagok és az esetlegesen év közben belépő új tag vagy tagok jövedelmét év végén úgy kell meghatározni, hogy az ÓCSG év végén meglévő tagjai által az adóévben megszerzett összes bevételt és elismert költséget (aminek nem része a kilépők részére elszámolt bevétel és költség) az előzőekben meghatározottak szerint az év végén fennálló taglétszám figyelembevételével kell felosztani.

Ha a családi gazdaság tagjainak száma egy főre csökken, vagy megszűnik, akkor a családi gazdaság tagjainak jövedelmét úgy kell meghatározni, hogy nyilvántartásból való törlés időpontjáig megszerzett bevételt és – tételes költségelszámolás esetén – a költségeket fel kell osztani a tagok között – eltérő szerződés hiányában – egyenlő arányban a törlés napján közös tevékenységeket folytató tagok között. (Sza törvény 6. számú melléklet 7. pont.)

Az ÓCSG tagjaként folytatott őstermelői tevékenység esetében az Sza törvény 22. § (3) bekezdése alapján a tevékenység megkezdésének adóévét megelőzően elhatárolt veszteséget a mezőgazdasági őstermelő – a családi őstermelői tevékenységből származó, rá jutó jövedelmével szemben – egyenileg számolja el.

Az értékcsökkenési leírás elszámolásakor az adóév utolsó napján az ÓCSG tagjának számító magánszemély az őstermelők családi gazdaságához tartozó tárgyi eszköznek, nem anyagi javaknak az üzembe helyezés időpontjára megállapított beruházási költségét – választása szerint – az üzembe helyezés adóévében jogosult **egy összegben** költségként elszámolni. (Szja törvény 3. számú melléklet III/1. pont)

Tételes költségelszámolásnál az őstermelői bevételnek nem tekinthető, kiegészítő őstermelői tevékenységből származó bevétel és költség elszámolásakor is az ÓCSG alapító okiratában rögzített felosztási mód szerint kell eljárni az Szja törvény 6. számú melléklet 6. pontja alapján.

Hipa

ÓCSG **nem önálló jogalany**, így az tagok önállóan, külön-külön alanyai az iparüzési adónak. Így annyiszor 25 millió forint bevételig tekinthetik magukat kisvállalkozónak, ahány tagja van az ÓCSG-nek. Ez viszont azt is jelenti, hogy a fentebb említett adókötelezettséget kizáró bevételi határ, esetükben az ott megjelölt érték többszöröse is lehet. Így például egy 3 tagú ÓCSG 2025-ban $3 \times 1\,744\,800$ Ft bevételig mentesül az iparüzési adó-kötelezettség alól. A bevételi értékhatár vizsgálatánál, kizárólag az őstermelői tevékenységből, azaz az őstermelői nyilvántartásba felvett mező-, erdőgazdasági tevékenységből, valamint kiegészítő őstermelői tevékenységből származó bevételt kell alapul venni, a támogatások értéke nem számít bele.

Ha az ÓCSG tagjai úgy döntenek, hogy a Helyi adóról szóló törvény 41. § (8) bekezdésében foglaltak alapján, hogy az őstermelők családi gazdaságának a tevékenységvégzéséből származó teljes iparüzési adóalap alapulvételével a tagok egyike állapítja meg, vallja be és fizeti meg az adót.

Abban az esetben, ha a tagok valamelyike a családi gazdaság tagjának minősülő őstermelői mivoltán túl is alanya a helyi iparüzési adónak (pl. egyéni vállalkozó is), akkor a közös adóbevallás lehetősége nem áll fenn, mivel ilyen esetben ezen adóalanynak a helyi adókról szóló törvény 41/B. § (1) alapján az őstermelői és egyéni vállalkozói tevékenysége utáni adójáról együttesen,

tehát egy bevallásban kell számot adnia, ami kizárja annak lehetőségét, hogy az őstermelői tevékenysége utáni adóját a családi gazdaság többi tagjával közösen vallja be. Ha pedig akár csak egy tag esetében fennáll ez a körülmény, akkor **meghiúsul** a családi gazdaság tagjainak a közös bevallásának lehetősége.

A fenti adóalap-egyszerűsítés esetén önkormányzatonként kell megállapítani az adóalapot, tehát a hatályos szabályozás értelmében megszűnik az adóalap székhely-telephelyek közti különböző módszerekkel történő megosztása, így több önkormányzat illetékességi területén adóköteles tevékenységet folytató kisvállalkozónak minden önkormányzat felé (családi gazdaságok esetén minden tagnak) meg kell fizetnie az árbevételi sáv alapján a tételes adót.

1.4. Családi mezőgazdasági társaság

A Csg törvény V. fejezete rendelkezik a családi mezőgazdasági társaságról (a továbbiakban: CSMT). A törvény 14. § értelmében a CSMT-ként gazdasági társaság, szövetkezet vagy erdőbirtokossági társulat működhet a nyilvántartásba vételt követően.

A Csg törvény 14. § értelmében a CSMT egy olyan gazdasági társaság, szövetkezet vagy erdőbirtokossági társulat, amely:

- a CSMT nyilvántartásában szerepel,
- kizárólag mező-, erdőgazdasági, illetve kiegészítő tevékenységet folytat, és
- minimum két tagja van, akik egymással hozzátartozói láncolatban állnak.

A CSMT **nem egy új cégforma**, hanem egy fenti jellemzőkkel bíró minősítő kategória, mely a nyilvántartásba vételt követően működhet.

Egy személy egyidejűleg csak egy CSMT-ben lehet tag, jogi személy pedig nem lehet tagja.

1.4.1 CSMT alapítása és nyilvántartása

Az Agrárkamara a CSMT-ről, azok azonosítása, megkülönböztetése, továbbá a jogszabályoknak megfelelő működésük ellenőrzése céljából **nyilvántartást vezet**, amely a Csg törvény 15. § értelmében a törvényben meghatározott adatkörben nyilvános és a CSMT minősítés tekintetében közhiteles, ezért az adatok egy körét az Agrárkamara a honlapján közzé teszi. A CSMT nyilvántartásba vétel iránti kérelméhez mellékelni kell a tagok hozzátartozói láncolatának igazolását. Az Agrárkamara a CSMT nyilvántartásában szereplő adatokról és azok változásáról **adatot szolgáltat**:

- statisztikai célból egyedi azonosításra nem alkalmas módon az agrárpolitikáért felelős miniszternek,
- egyedi azonosításra alkalmas módon az állami adó- és vámhatóságnak,
- mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szervnek, a kormányhivatalnak,
- a mezőgazdasági igazgatási szervnek a tevékenységükre vonatkozó jogszabályban foglalt ellenőrzési feladataik ellátása érdekében.

1.4.2 A CSMT által a tagoknak juttatott jövedelem adózása

A CSMT-ként nyilvántartásba vett gazdasági társaság, szövetkezet vagy erdőbirtokossági társulat az Szja törvény alkalmazásában **társas vállalkozásnak** számít. (Szja törvény 3. § 33. pontja szerint). Ha a családi mezőgazdasági társaság tagja munkaviszonyban dolgozik a társaságban, vagy személyesen részt vesz a társas vállalkozás tevékenységében, vagy ellátja a vezető tisztségviselői tevékenységet, és ezért **díjazást** kap, akkor a munkabére vagy a személyes közreműködői díja **nem önálló tevékenységből származó jövedelemként** adóköteles. (Szja törvény 24. § (1) bekezdés, 25. § (1) bekezdés alapján)

Az Szja törvény 66. §-a és a Szoccho törvény 1. § (5) bekezdés c) pontja alapján, ha pedig a társas vállalkozás a számviteli szabályok szerint osztalékot állapít meg és fizet a tagjainak, akkor az **osztalék után a tagnak 15 százalékos személyi jövedelemadót és 13 százalékos szociális hozzájárulási adót** kell fizetnie, utóbbit a hozzájárulás-fizetési felső határig, melynek értéke a minimálbér összegének huszonnégyszerese, 2025-ben 6 979 200 forint.

Speciális **adómentes szabály** (Szja törvény 1. számú melléklet 4.37. pont) vonatkozik a **társas vállalkozás által a tagjának juttatott bevételre**, amely a családi mezőgazdasági társaságoknál is alkalmazható. E szerint adómentes az az összeg, amelyet a társas vállalkozás tagja kap:

- a termőföldhasználati jogosultságának mező-, erdőgazdasági hasznosításra átengedése címén,
- a társas vállalkozástól, jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezése alapján folyósított, költségek fedezetére vagy fejlesztési célra adott támogatásnak nem tekinthető mezőgazdasági támogatás címén. (Ilyen támogatás lehet például a társas vállalkozás által a tagnak átadott egy-egy területalapú támogatás vagy a zöldítési támogatás.)
- támogatásként a termőföldvásárlással kapcsolatos jelzáloghitele törlesztéséhez, feltéve, hogy a termőföld mező-, erdőgazdasági hasznosítás céljából a juttatással érintett törlesztési időszakban a társas vállalkozás használatában áll és arra a törlesztési időszakra, amelyre e juttatást a tag kapja, az adott földterület után az a) pont szerinti juttatásban nem részesül
- támogatásként, termőföld vásárlásához, feltéve, hogy a termőföldet mező-, erdőgazdasági hasznosítás céljára legalább 15 évig ingyenesen a társas vállalkozás használatába adja.

A társas vállalkozás által a tagjainak juttatott fent említett adómentes összegek több tagnak történő juttatás esetén sem haladhatják meg az adóévben összesítve az **50 millió forintot**.

Ha a társas vállalkozás által a tagjának, tagjainak juttatott fent említett adómentes összegek az említett értékhatárt meghaladják, a meghaladó részt a magánszemély által a tárgyév utolsó napján megszerzett egyéb jövedelemként kell figyelembe venni, amelyet nem terhel adóelőleg-fizetési kötelezettség.

2. ALAPVETŐ SAJÁTOSSÁGOK A MEZŐGAZDASÁGBAN

A termelés tényezőit vizsgálva nem feledhetjük el, hogy mezőgazdasági termelés során önálló biológiai folyamatok zajlanak, amelyeknek megvan a saját törvényszerűsége – tápanyagszükséglet, tenyészidő stb. – amelyeket kis mértékben tudunk megváltoztatni és arra van módunk, hogy a folyamatokhoz optimális körülményeket biztosítsunk.

Pupos Tibor (2017) alapján a növénytermesztés és állattenyésztés a következő jellemzőkkel rendelkezik

A termelés kiküszöbölhetetlen külső tényezői az következők:

- a)* Természettől való függőség, különösen az éghajlati tényezők és talajadottságok.
- b)* Biológiai tényezőktől való függőség, amelyben gondolhatunk növények – állatokfejlődési folyamataira, betegségek veszélyére stb.
- c)* Sajátos termelési folyamatok, amelyben gondolhatunk a munkák idényszerűségére, a termőföldek távoli elhelyezkedésére és így a jelentős szállítási igényre, a nagymértékű szállítási igényre, az állattartó telepek épületigényére stb.
- d)* Speciális erőforrások (vegyszerek állatgyógyszerek), az eszközök sok esetben sajátos tárolási, szállítási, kijuttatási igényt támasztanak.
- e)* A területi tagoltság a növénytermesztés esetén nagy szállítási igényt, az erőgépek és munkagépek esetén a telephelyről történő megközelítés többlet költséget és munkaidőfelhasználást igényel.
- f)* Idényszerű a munkavégzés – különösen növénytermesztés esetén – ami a munkaerőgazdálkodás számára jelent feladatot.
- g)* A mezőgazdaságban a természeti, biológiai folyamatok zajlanak, így sajátos termék szerkezet alakulhat ki. Megismerkedhetünk az alábbi fogalmakkal: fő termék, melléktermék, ikertermék.

A tevékenység eredményeként létrejött termékeket (terményeket) a következő csoportokba lehet sorolni (Sutus; 2002):

- fő termékek: Ennek a terméknek az előállítására érdekében használja fel a forrásait a termelő. A tevékenysége erre irányul.
- ikertermékek: Egy termelési folyamat alatt létrejövő azonos vagy hasonló értékű termékek.
- melléktermékek: A fő termék és ikertermék mellett létrejövő, alacsonyabb értéket képviselő termékek.
- hulladékok: A termelés alatt, vagy a végén visszamaradt anyag.

Példaként említhetjük a tehenészeti tevékenységet, amelyben fő terméknek tekinthetjük a tejet, ikertermék a borjú, hiszen nincs tejtermelés borjú születése nélkül és melléktermékként említhetjük a szerves trágyát. A létrejött termékek közötti költségfelosztás, önköltség meghatározás sajátos elszámolási technikát igényel.

- h)* Eltérő gazdálkodási formában végzett tevékenység – kistermelő, családi gazdálkodás, gazdasági társaság stb. – amely eltérő számviteli és adózási körülményeket eredményez.

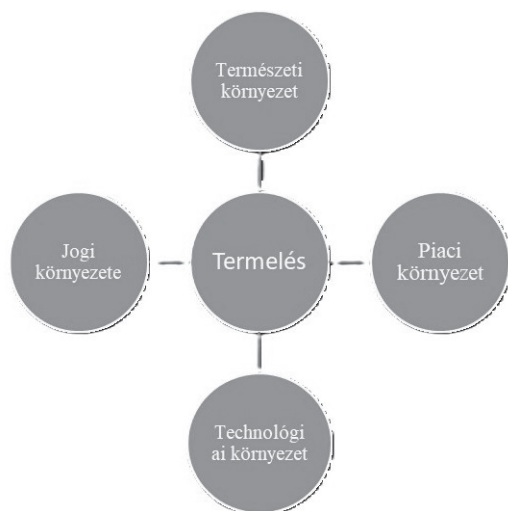
Azt tényként kezelhetjük, hogy növénytermesztés és állattenyésztés kiemelt termelési kockázattal jár, amelyek csak korlátozottan mérsékelhetők. A kockázatok üzemi szintű kezelésének járható útja a termelés diverzifikálása, a megfelelő vetésszerkezet, ami nagyobb üzemméretet igényel.

2.1. A termelés külső környezete

A mezőgazdaságot a sajátos termelési tényezői mellett a gazdasági környezet hasonlóan befolyásolja.

A jelentős külső körülményeket az alábbi *1. ábra* érzékelteti.

1. ábra: A növénytermesztés és állattenyésztés gazdasági környezete, ható tényezők.

Forrás: Saját szerkesztés

Az 1. ábrán bemutatott egyes tényezők vizsgálata során azokat elemezzük a következőkben, amelyek az eszközigenyre, finanszírozási kényszerre leginkább hatással vannak. Természetesen sok egyéb tényezőt is megemlíthetünk, munkánk során az általánosan jellemző hatásokra koncentráltunk.

a) Piaci környezet;

A piaci környezet vizsgálat során érdemes kitérnünk az alábbi részterületekre.

- Beszerzéseink során kapcsolatba kerülünk a piacon lévő eladókkal, azok ajánlataival. Ezen a területen arra kell kiemelten figyelni, hogy a beszerzett eszközök gyakran jelentős tárolási igényt generálnak, – pl. vetőmag, műtrágya, takarmány – és sűrűn előfordul, hogy a sajátos tárolási körülményekre van szükség. (Gondolhatunk a vegyszerekre, állatgyógyszerekre stb.) A vásárlásaink során tekintettel kell lenni a szállítások ütemezésére, a fizetési feltételekre.
- Értékesítéseinkben szintén több tényezőt kell vizsgálnunk. Az élelmiszerek, gyümölcsök, tovább feldolgozandó élelmiszer alapanyagok igényeket támasztanak, úgymint a hőmérsékletre vonatkozó igény, a speciális szállítási igény, a szavatossági idő miatti időkorlát stb. A termékek eladása során arra törekszünk, hogy a szállítási távolsá-

gok lehetőleg rövidek legyenek, jól szervezett logisztikára tudjunk támaszkodni stb. Természetesen a szerződések megkötése során az ár és a fizetési feltételek is meghatározó tényezők, amelyeket amennyire csak lehetséges az érdekeinknek megfelelően kell alakítani.

- Pénzügyi szereplők közül említhetjük a bankokat, pénzügyi szolgáltató szervezeteket, a velük való kapcsolatot. A finanszírozási igények meghatározása során a következő tényezőkre kell tekintettel lennünk. A termékelőállítás folyamatok időigénye miatt egy-egy termelési periódus finanszírozási időtartama is hosszú. A növénytermesztési ágazatokban gyakori a több mint 10 hónapos termelési idő – ősztől a tavaszig – gabonák, gyümölcsösök stb. – az állattenyésztés esetében szintén több hónapig, esetenként több mint egy évig kell a költségeket halmozni az első árbevétel időpontjáig.

A mezőgazdaságban a beruházások megvalósítása elhúzódik, gyakran több évet vesz igénybe, így a beruházás finanszírozása is jelentős tőkeigényt támaszt, gyakran hosszú időn keresztül. Példaként említhetjük az ültetvénytelepítést. Nem tekinthetjük véletlennek, hogy a pénzügyi intézetek a mezőgazdaságot nagy tőkeigényű és kockázatos szektornak tekintik és a hitelezési gyakorlatban ez érzékelhető.

- Munkaerőpiaci szempontból is sajátos a helyzet, ugyanis a sajátos szak-képzettség igénye mellett a munkák idényszerűsége, valamint állandó – szabadnapok nélküli – feladatellátása az, ami feladatot ad a humánmenedzsereknek. Példaként említhető a gyümölcsösökben végzendő munkák, amelyek egész évben néhány fő munkáját igénylik, betakarításkor azonban többszáz idénymunkásra van szükség. A másik klasszikus példa a vetőmag kukorica termesztése esetén a címezés idényjellege. A növénytermesztés mellett az állattenyésztésben dolgozók rendelkezésre állása is nehézséget okoz, mivel egyre kevesebb dolgozó vállalja a mindennapos, korai keléssel járó munkát. A humánerőforrás igény mérséklése gépességgel érhető el, de annak is vannak korlátai.

b) Technológiai környezet;

A technológiai feltételek jelentősen befolyásolják a növénytermesztés és állattenyésztés gazdálkodási körülményeit, így annak jövedelemezőségét, tőkeigényét. Néhány tényezőt tekintünk át.

- Biológiai okok miatt fennálló idényszerűség következtében a munkaerőigény hullámzó jellege mellett a gépek nem egyenletes használata is megfigyelhető. Ez inkább a növénytermesztésre jellemző. Van olyan időszak, amelyben az erőgépek állnak, az éves üzemidő kihasználtság alacsony. Felmerülhet a kérdés, hogy miért nem húzzák el a munkavégzés időtartamát és akkor egyenletes lehet a gépek kihasználása. A biológiai folyamatok miatt egy-egy növény esetében a beavatkozást – pl. permetezés, sorművelés, aratás – rövid időn belül végre kell hajtani, nincs lehetőség gazdálkodni az idővel. A gépek kihasználását azzal tudjuk javítani, hogy a vetést időben – technológiát figyelembe véve – igyekszünk elhúzni így más időpontban kell sorművelést végrehajtani, betakartani.
- A gépek alacsony szintű kihasználtsága különösen a munkagépek esetében figyelhető meg. Van olyan eszköz – pl. permetezőgép, sorművelő kultivátor stb. – amelynek az éves használati ideje nem haladja meg a 30-40 napot. A kapacitáskihasználtság alacsony, nagy a tőkeigény és jelentősek az amortizációs költségek.
- A növénytermesztés esetében érdemes említeni a nagy szállítási igényeket, a nagy tömegű és térfogatú szállítandó terményeket – pl. cukorrépa, gabonafélék – és arról, hogy ezeket gyakran nagy távolságról kell szállítani. A szállítókapacitás kihasználtsága szintén idényszerű lehet.
- A technológia következményének tekinthetjük a nagy és idényszerű tárolási igényt. A magtárakra nagy szükség van, de azok az év jelentős részében kihasználatlanok.

c) Jogi környezet;

A jogi környezet alatt értjük a tevékenységet befolyásoló, meghatározó jogszabályok összességét. A mezőgazdaságban meg kell említenünk a termőföld forgalmazását szabályzó 2013. évi CXXII. számú törvényt, a tevékenység folytatásának szervezeti formájáról szóló jogszabályokat, adójogszabályokat. A tevékenység jellege miatt a munkafolyamatokat, értékesítési tevékenységet meghatározó törvényekre is tekintettel kell lennünk (élelmiszerbiztonság, vegyszerek tárolását szabályzó jogszabályok stb.).

2.2. Eszközök és források a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági vállalkozások esetében a továbbiakban a számviteli törvény hatálya alá eső gazdálkodókról beszélünk az összehasonlíthatóság érdekében. A vállalkozások eszközeit és forrásait a számviteli mérlegben foglaljuk össze. Amérlegtételekhez az alábbi észrevételeket tesszük.

A mérleg eszközök oldalán a mezőgazdaságra vonatkozóan a következő sajátosságokat vizsgáljuk a teljesség igénye nélkül.

„A” Befektetett eszközök:

Az eszközcsoport vonatkozásában az átlagostól eltérő a tárgyieszköz igény az ingatlanok és a gépek vonatkozásában. Az előző fejezetben taglaltuk a gépekre és épületekre vonatkozó igényt, ami természetesen megjelenik a számviteli mérlegben is. Az eszközcsoportnál fontos megemlítenünk, hogy a termőföld forgalmazásáról és annak birtoklásáról szóló jogszabályok korlátozzák a tulajdonlást. A termőföld, mint elengedhetetlen termelési tényező nagyon sok gazdálkodó esetében nem tulajdonként, hanem bérleményként jelenik meg és nem a vagyont gyarapítja, hanem költségtényezőt generál bérleti díj formájában.

A növénytermesztésben kiemelt tételként jelennek meg az ültetvények, amelyeket a termőre fordulásig gyakorlatilag befejezetlen beruházként kezelhetünk.

A befektetett pénzügyi eszközök vonatkozásában említésre méltó a részesedés kategória. A termékelőállítás végző cégek számára előnyös lehet valamely közös beszerző, értékesítő vagy tovább feldolgozást végző társaságba tagként belépni és így a piacon történő közös megjelenés előnyeit kihasználni. Előfordul – bár nem túl gyakori – hogy a leírt ok miatt részesedést vásárol egy termelő vállalkozás.

A magas összegben megjelenő befektetett eszközállomány biztosítása során ügyelnünk kell arra, hogy azt a hosszú megtérülési idő miatt saját tőkéből vagy hosszú lejáratú hitelből célszerű finanszírozni.

„B” Forgóeszközök:

A forgóeszközök esetében a készleteket érdemes részletesen kifejteni. A növénytermesztés és állattenyésztés esetén a termelés jelentős anyagigénnyel jár, ezért a vásárolt raktári készletek értéke magas.

A készletek eszközcsoportban kiemelt szerepet kap a saját termelésű készletek állománya. Mit is értünk saját termelésű készleten? A vállalkozás által előállított készletek a saját termelésű készletek, amelyek három csoportot képeznek.

- Félkésztermék; az a saját termelésű készlet, amely már legalább egy megmunkálási szakaszon átesett, jelenleg raktárban van és még legalább egy megmunkálási szakasz vár rá. Jellemző, hogy a készlet ebben az állapotában is értékesíthető. Erre a készlettípusra – bár nem gyakran fordul elő – példaként hozhatnánk a vetőmagtermelést. A vetőmagtermelés során speciális – I. szaporodási fokú – vetőmagot használnak szaporítóanyagként, a betakarított magot tisztítják, csávázzák és csomagolják. Félkésztermék lehet az a vetőmagként termelt gabona, amelyet betakarítottak, megfelelő eszközökkel tisztítottak és még a csávázást nem végezték el. A vetőmag ebben a formájában eladható.
- Késztermék; az a saját termelésű készlet, amely minden megmunkálási szakaszon átesett és értékesítésre vár.
- Befejezetlen termelés; az a saját termelésű készlet, amely a vagyonskimutatás pillanatában megmunkálás alatt áll, a mezőgazdaságban valamely biológiai folyamat zajlik benne. Erre egyszerű példa lehet a keltetőgépben található tojás, amely 28, vagy annál több napot tölt a gépben. Az elhelyezett tojás anyag, a keltetési folyamat során az befejezetlen termelés, a kikelt naposbaromfi pedig késztermék.

A befejezetlen termelés jelentős tételnek tekinthető a növénytermesztésben és az állattenyésztésben egyaránt. Példaként hozzuk a növénytermesztés folyamatát és vizsgáljuk a december 31-i állapotot (Ez jellemzően a mérleg fordulónapja).

A növény legyen az őszi búza, melynek termesztése az őszi talajelőkészítéssel kezdődik. A költségek a talajelőkészítéstől a műtrágya kijuttatásán keresztül a vetésig és talajlezárásig halmozódnak tárgyévben. December 31-i fordulónapra a költségeket összesítve megállapítják, hogy az adott évben mennyit fordítottak a növényre. Ez gyakorlatilag egy leltár, mezeileltár. Év végén a befejezetlen termelés értéke így kerül megállapításra. A búza termesztés összes költségének megállapításához gyűjtik a második naptári év adatait és így állapítják meg a termény előállításának összes költségét.

Meg kell említenünk, hogy egy növénynek akkor is van költsége, befejezetlen termelés állománya, ha nem vetik el az első évben. Erre jó példa lehet a napraforgó termelés, amelynek talaját ősszel, a tél első részében felszántják, amelynek költsége befejezetlen termelés részét képezi.

A forgóeszközök állományában az áruszállításból eredő követeléseket célszerű még megemlíteni, mivel a felvásárlók sok esetben jelentős fizetési haladékot kötnek ki a szerződéseikben és (gyakori a 60-90 napos fizetési határidő), így a vevővel szembeni követelések állománya magas. A vevőkkel szemben fennálló követelések értéke azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak az ellenértéke, amelyet átadnak a vevőknek, de azt még nem fizették ki. Ezzel az összeggel kamatmentesen vannak finanszírozva a vevők. Természetesen ez a forrásoldalon is értelmezhető a szállítókkal szemben fennálló kötelezettségek vonatkozásában. A számviteli nyilvántartásokban szereplő szállító állomány azoknak a termékeknek és szolgáltatásoknak az ellenértéke, amelyet átvételre kerültek az eladótól, de annak az ellenértéke még nem került kifizetésre. A szállítók ezzel az összeggel kamatmentesen finanszírozzák a vállalkozást. A szerződéskötések során célszerű arra törekedni, hogy a későbbiekben a szállítóállomány lehetőleg magasabb legyen, mint a vevőállomány, vagyis nagyobb összegű kamatmentes finanszírozást kapjon a vállalkozás, mint amit nyújt.

A mérleg forrás oldalán szintén szükséges vizsgálni az egyes tételeket.

„A” Saját tőke vonatkozásában érdemes megemlítenünk, hogy az ágazat jelentős tőkeigénye miatt fontos, hogy a forrásszerkezetben nagy arányt képviseljen a saját tőke.

„B” Kötelezettségek esetében figyelniünk kell arra, hogy azok lejáratá illeszkedjen a bevételek várható időpontjával, így azok fedezete rendelkezésre álljon, ezáltal biztosítva a vállalkozás likviditását.

2.3. Az ágazat finanszírozási sajátosságai

A növénytermesztés és állattenyésztés esetében a termelési ciklusok hossza miatt kiemelt figyelmet kell fordítani a finanszírozási elvek betartására.

A pénzügyi folyamatokkal szembeni elvárásokat Tóth (2021) által leírtak szerint részletezzük. A tevékenységhez szükséges pénzellátás biztosításának feltételei több szempontból vizsgálandók, amelyeket a finanszírozási elvek alapján az alábbiak szerint fogalmazhatunk meg.

a) Lejáratil illeszkedés elve;

Az illeszkedés elve azt az igényt fogalmazza meg, hogy a források lejáratára, a kötelezettségek időbeli szerkezete minél jobban illeszkedjen az eszközök megtérüléséhez. Ez azt jelenti, hogy a termék vagy szolgáltatás értékesítéséből származó bevételek időben érkezzenek be ahhoz, hogy a vállalkozás a fizetési kötelezettségének időben eleget tudjon tenni, a likviditás fennálljon.

b) Rentabilitás elve;

A rentabilitás elve szerint ügyelni kell arra, hogy a tevékenység finanszírozásához szükséges pénzeszközök biztosításának költsége – pl. kamat ráfordítás – alacsonyabb legyen, mint a tevékenység során elérhető jövedelem.

c) Biztonság elve;

Ügyelni kell arra, hogy forrással összefüggő kifizetési kötelezettségek teljesítése nem zavarhatja a termelési folyamatokat. A tevékenységhez szükséges pénznek mindig rendelkezésre kell állnia ellenkező esetben csődhelyezett alakulhat ki, amely jelentős károkat okozhat.

d) Normativitás elve;

Fel kell készülni arra, hogy a finanszírozást biztosítók, a hitelezők bizonyos standardokat, normákat követelnek meg. A pénzintézetek a hitelbírálatuk során a döntéshozatali folyamatban normatív mutatókhoz ragaszkodnak, azok teljesülést elvárják.

e) Rugalmasság elve;

Ügyelni kell arra, hogy a forrásszükségletet rugalmasan kezeljük, kerüljük el a felesleges költségeket. A befektetett eszközök hosszú lejáratú forrásokból legyenek finanszírozva, ezáltal a forgóeszközök értéke megegyezik, vagy magasabb a rövid lejáratú kötelezettségeknél, amely biztosítja a likviditást.

A mezőgazdaság termelési folyamatainak jellegzetessége miatt a továbbiakban két területtel foglalkozunk, az illeszkedés elvével és a rentabilitás elvével.

A finanszírozási elvek közül a mezőgazdasági termelés átlagostól történő eltérése kapcsán két elvet célszerű részletesen vizsgálni.

f) A lejáratil illeszkedés elve, a finanszírozás

A lejáratil illeszkedés elvének érvényesülését több módszerrel vizsgálhatjuk, amelyeknek az alapja a lejáratil kötelezettségek időpontjának és a bevételek keletkezési időpontjainak összhangja. A továbbiakban a nettó forgótőke számítását és a likviditási mérleget részletezzük.

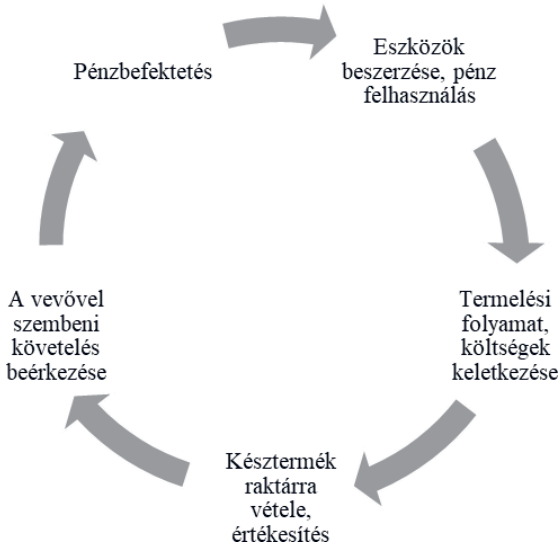
2.3.1. A nettó forgótőke

A pénzellátás biztosításának alapszabálya szerint a fizetési kötelezettségek teljesíthetősége érdekében a szükséges pénzeszköznek rendelkezésre kell állnia. A termelést vizsgálva egy periodikusan ismétlődő folyamatot láthatunk. A kiinduló állapotban rendelkezésre áll a szükséges pénzösszeg, amelyből megteremtjük a működés feltételeit befektetett eszközök beszerzésével, megvásároljuk a szükséges készleteket és kezdődhet a munkavégzés. A termelési folyamatban újabb ráfordításaink keletkeznek – munkabér, járulék, energiaköltség stb. – és végül elkészül a termék. Az értékesítés során vevőkkel szemben fennálló követelés keletkezik és annak teljesülése által áll rendelkezésünkre ismét a pénz. Az folyamatot a 2. ábra érzékelteti.

Az ábrán látható, hogy a termelés során az erőforrásokat felhasználjuk, tevékenységben lekötött pénzeszközök a ciklus időszakában más formában jelennek meg és csak az értékesítést követően, a pénzügyi teljesítés után válnak ismét pénzzé, fizetésre alkalmas eszközzé. A likviditásmenedzsment során figyelni kell arra, hogy a „visszatérülő pénz” minden esetben „beérkező” a fizetési kötelezettség időpontjára.

Az egyes eszköztípusok nem azonos ütemben válnak költséggé és térülnek meg az árbevételben. A befektetett eszközök amortizáció elszámolása által válnak költséggé, lesznek részei az új termék értékének és térülnek meg az árbevételben több év alatt. A megtérülési idők eltérnek, a befektetett eszközök esetében több év, az anyagok esetében egy termelési periódus. (Egy épület amortizációs kulcsa lehet 2%, így a megtérülési idő 50 év; az anyagok esetében egy termelési periódus elegendő azok megtérüléséhez.)

2. ábra: A pénzfelhasználás és megtérülés folyamata a termelés során.

Forrás: Saját szerkesztés

A nettó forgótőkét úgy tudjuk megfogalmazni, mint a pénzeszközöknek és – rövidtávon megtérülő, forgóeszközök kategóriába tartozó eszközöknek az értéke, amelynek finanszírozása vissza nem térítendő, vagy hosszútávon rendelkezésre forrásból – hosszú lejáratú kötelezettségből történik.

A nettó forgótőke számításának képlete a következő:

Nettó forgótőke = Forgóeszközök – Rövid lejáratú kötelezettségek

A források és finanszírozott eszközök viszonyából a finanszírozási stratégiára is következtethetünk. A nettó forgóeszközállomány nagysága a finanszírozási stratégiára is utal. A szakirodalom három stratégiát különböztet meg.

- Konzervatív stratégiából akkor beszélhetünk, ha a vállalkozás a rövid időn belül megtérülő eszközeit is saját tőkéből, vagy hosszú lejáratú forrásból finanszírozza. Ez nyugodt, biztonságos pénzügyi helyzetet eredményez, de féltő, hogy a piaci lehetőségekre nem minden esetben tud reagálni a vállalkozás a források hiánya miatt.
 - Ebben az esetben a nettó forgótőke pozitív.

- Szolid stratégiáról akkor beszélünk, ha a vállalkozás a rövid időn belül megtérülő eszközeit rövid lejáratú forrással, a hosszútávon megtérülő eszközeit hosszú lejáratú forrásból finanszírozza. A vállalkozás hosszú távon stabil pénzügyi helyzetre számíthat, nem keletkeznek likviditási feszültségei és a piaci lehetőségek kihasználását nem gátolja a forráshiány.
 - Ebben az esetben a nettó forgótőke nullához közeli, kis összegű pozitív vagy negatív tétel.
- Agresszív stratégiáról akkor beszélhetünk, ha a vállalkozás a hosszútávon megtérülő eszközeit részben rövid lejáratú forrásból biztosítja. A vállalkozás rövid időn belül likviditási zavarra számíthat, ami hosszútávon is fennmarad.
 - Ebben az esetben a nettó forgótőke negatív.

A nettó forgóeszköz állományának megállapítását a 3. ábra szemlélteti. Az ábrában a nettó forgótőke a forgóeszközállománynak az a része, amit saját tőkéből, vagy hosszúlejáratú kötelezettségből finanszíroznak. Ez gyakorlatilag a forgóeszközök és rövid lejáratú kötelezettségek – rövid lejáratú források – különbsége.

3. ábra: A nettó forgótőke

Eszközök	Források
Befektetett eszközök	Saját tőke és hosszú lejáratú kötelezettségek
Nettó forgótőke	
Forgó eszközök	Rövid lejáratú kötelezettség

Forrás: Saját szerkesztés

A nettó forgótőke számítása alkalmas a gazdálkodó szervezet likviditási helyzetének megítélésére rövid- és hosszútávon egyaránt. A nettó forgótőke meghatározható számviteli mérleg alapján és a tervezés során kimunkált adatok alapján.

2.3.2. A négyfokozatú likviditási mérleg

A négyfokozatú likviditási mérleg lényege az eszközök és források csoportosítása és azok összehasonlítása kategóriánként. Az eszközök esetében az egyes csoportok képzése a likviditási állapot alapján történik, a források esetén a fizetési kötelezettségek várható időpontja alapján. A négyfokozatú statikus likviditási mérleg sémáját a 4. ábra mutatja.

4. ábra: Négy fokozatú statikus likviditási mérleg

Eszközök, Ft	Bázis időszak	Tárgy / terv időszak	Források, Ft	Bázis időszak	Tárgy / terv időszak
Megnevezés			Megnevezés		
I. Likvid eszközök			I. Azonnal esedékes kötelezettségek		
Pénzeszközök			Lejárt tartozások		
II. Mobil eszközök			II. Rövid hatáidőn belül esedékes kötelezettségek		
Követelések			Rövid lejáratú kötelezettségek		
Értékpapírok			Céltartalék várható köt.-re		
Bevételek AIE -a			Céltartalék jövőbeli költségekre		
			Költségek PIE		
III. Mobilizálható eszközök			III. Később esedékes kötelezettségek		
Készletek			Hosszú lejáratú kötelezettségek		
IV. Immobil eszközök			IV. Vissza nem fizetendő forrás		
I. Összesen			I. Összesen		
I-II Összesen			I-II Összesen		
I-II-III Összesen			I-II-III Összesen		
I-II-III-IV Összesen			I-II-III-IV Összesen		

Forrás: Saját szerkesztés

A vállalkozás pénzügyi helyzetének megítélése az egyes fokozatok értékeinek szembeállításával, különbségek képzésével állapítható meg. A pillanatnyi pénzügyi egyensúly akkor áll fenn, ha az eszközoldal I. kategóriájának értéke nagyobb vagy egyenlő a forrásoldal I. kategóriájához viszonyítva. A táblázatban érzékelteti, hogy a hosszútávú pénzügyi helyzet megítélése során nem az egyes kategóriához tartozó értékeket, hanem azok halmozott összegét kell összehasonlítanunk. Ha az I-II kategória halmozott értékeiből a forrásoldali tétel a magasabb, akkor éven belül számíthatunk fizetési nehézségekre. Abban az esetben, ha az I-III tételek halmozott összegeiből a forrásoldali a magasabb, akkor ez a helyzet még az I-II. kategóriák esetében nem állt fenn, akkor éven túli időszakokban kell fizetési nehézségekre felkészülnünk. Az eszközök és források egyezőségének szabálya egyértelművé teszi, az I-IV kategóriák halmozott összege megegyezik.

A likviditási mérleget elkészíthetjük a számviteli mérleg adatai alapján és tervadatokat egyaránt. A likviditási mérleg összeállításának előnye, hogy viszonylag egyszerű, kevés számítást igényel és a tervezés során felhívja a figyelmet a várható likviditási zavarokra és lehetőséget biztosít a pénzügyi folyamatok tervezésére. A mezőgazdaságban a finanszírozás nagy körülményt igényel, mivel a kiadások és bevételek keletkezése időben jelentősen eltérnek egymástól, nagy összegű és hosszú időn keresztül fennálló finanszírozási kényszerről beszélhetünk. A továbbiakban nézünk gyakorlati jellegű példát a pénzügyi tervezésre.

2.3.3. Példa a növénytermesztés pénzáramaira

Egy növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozó vállalkozás bevételeire és kiadásaira vonatkozóan a következő adatokat ismerjük:

- a) Állattenyésztés esetében a kiadások azonos üteműek, minden hónapban 4 500 000 Ft összegben. A bevételek összege 66 000 000 Ft, amelyből minden hónapban beérkezik 4 000 000 Ft, áprilisban és decemberben azonban ettől eltér a mindkét hónapban 13 000 000 Ft a beérkező pénzügyösszeg.
- b) Növénytermesztés vonatkozásában az összes kiadás 480 000 000 Ft, a bevétel 650 000 000 Ft, a kiadások és bevételek megoszlását az alábbi táblázat szemlélteti.

4. táblázat: A növénytermesztés kiadásainak megoszlása.

Megnevezés	Növénytermesztés kiadásainak megoszlása, %	Növénytermesztés bevételeinek megoszlása, %
Szeptember	9	0
Október	15	0
November	5	0
December	2	0
Január	2	0
Február	4	0
Március	10	0
Április	12	0
Május	10	0
Június	11	15
Július	15	35
Augusztus	5	50
Összesen	100	100

Forrás: saját szerkesztés

Tudjuk, hogy a vállalkozás 200 000 000 Ft pénzeszközzel rendelkezik szeptember első napján.

Készítsen likviditási táblázatot és határozza meg a pénzügyi feszültségek időpontját és mértékét!

Megjegyzés: Az időszakot a növénytermesztés ciklusához igazítottuk.

Megoldás:

A feladat megoldását tartalmazó táblázat a következő (5. táblázat).

Az adatokból megállapíthatjuk, hogy a 200 000 000 Ft-os induló pénzkészlet esetén a vállalkozás márciustól júliusig pénzügyi hiánnyal küzd, hitelfelvételre kényszerül. A példa bemutatja, hogy az ágazatban a bevételek és kiadások eltérő üteme miatt jelentős finanszírozási kényszer figyelhető meg, és hitelfelvétel is indokoltá válhat.

5. táblázat: A vizsgált vállalkozás pénzforgalmi adatai

Megnevezés	Vizsgált vállalkozás pénzforgalmi adatai ezer Ft												Összesen
	IX. hó	X. hó	XI. hó	XII. hó	I. hó	II. hó	III. hó	IV. hó	V. hó	VI. hó	VII. hó	VIII. hó	
Induló pénzkészlet	200 000	156 300	83 800	59 300	58 200	48 100	28 400	-20 100	-69 200	-117 700	-73 500	81 500	X
Állattenyésztés bevétele	4 000	4 000	4 000	13 000	4 000	4 000	4 000	13 000	4 000	4 000	4 000	4 000	66 000
Állattenyésztés kiadás	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	54 000
Állattenyésztés egyenleg	-500	-500	-500	8 500	-500	-500	-500	8 500	-500	-500	-500	-500	12 000
Növényterm. bevétele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	97 500	227 500	325 000	650 000
Növényterm. kiadás	43 200	72 000	24 000	9 600	9 600	19 200	48 000	57 600	48 000	52 800	72 000	24 000	480 000
Növényterm. egyenleg	-43 200	-72 000	-24 000	-9 600	-9 600	-19 200	-48 000	-57 600	-48 000	44 700	155 500	301 000	170 000
Bevétel-kiadás egyenleg	-43 700	-72 500	-24 500	-1 100	-10 100	-19 700	-48 500	-49 100	-48 500	44 200	155 000	300 500	182 000
Záró pénzkészlet	156 300	83 800	59 300	58 200	48 100	28 400	-20 100	-69 200	-117 700	-73 500	81 500	382 000	X

Forrás: Saját számítás

Összegezve elmondhatjuk, hogy a mezőgazdaság termelésének jellemzői miatt jelentős tőkeigénnyel működtethető ágazat, magas a befektetett eszköz igénye és jelentős készletfelhalmozás történik. A rövid- és hosszútávú pénzügyi stabilitás érdekében kiemelt feladat a likviditásmenedzsment a fizetőképesség fenntartása. A gazdálkodási tapasztalatok alapján kijelenthetjük, hogy a likviditás elvesztése bizalomvesztéshez vezet és rövid időn belül a gazdálkodó szervezet felszámolását eredményezheti.

2.4. Jövedelmezőség, megtérülés a mezőgazdaságban

A mezőgazdaság tőkeigénye magas és a termelés kockázata is jelentős ezért fokozott figyelmet kell fordítani a jövedelmezőség vizsgálatára. A nyereséges gazdálkodás a vagyont növeli és forrásokat teremt a pénzügyi kötelezettség teljesítésére. A rentabilitás fenntartásának lehetőségét a jövedelmező gazdálkodás biztosítja. Továbbiakban gyakorlati jellegű példákat mutatunk be a mezőgazdaság területéről, bízva abban, hogy ezek segítik átlátni a speciális körülményeket. A jövedelem számításának általános képlete a bevételek és ráfordítások különbözete, amennyiben pozitív nyereségről, ellenkező esetben veszteségről beszélhetünk. A jövedelem keletkezésének általános folyamatát nem részletezzük, csak az ágazatra jellemző kockázatok hatását vizsgáljuk.

A mezőgazdasági termelés kitétsége Magyarországon is az átlag feletti, több külső, a vállalkozás számára kevésbé befolyásolható tényező okozhat jövedelem kiesését. Az ágazat árbevételére, jövedelmére ható tényezők közül vizsgáljuk a termésátlag alakulását, a felvásárlási árak alakulását és az input anyagok árváltozását.

A témakör érzékeltetése céljából nézzünk egy példát, hogyan határozták meg a külső tényezők a jövedelmet, az egyes tényezők változására milyen mértékben módosul az eredmény. A példa egy egyszerű érzékenységvizsgálatot mutat be. Az elmúlt évek tapasztalatai szerint jelentős változásoknak volt kitéve a növénytermesztés, a következő példát „az élet írta”, az adatok a valós helyzetet tükrözik. A hatások érzékeltetése érdekében minden tényező hatását külön vizsgáljuk és utána az együttes hatást is meghatározzuk.

Példa:

Példánkban búzát termesztünk és a termelés adatai a következők:

A termésátlag 6,5 tonna/hektár; eladási ár 120 000 Ft/ tonna; termelés közvetlen költségei 270 000 Ft/ hektár; a föld bérleti díja 100 000 Ft/hektár. A számítások során vizsgáltuk, hogy az egyes tényezők hogyan hatottak a jövedelmezőségre.

a) A termésátlagok az időjárás viszontagságai miatt visszaestek. A számítás adatait a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat: A termésátlagok változásának hatása a jövedelmezőségre.

Megnevezés	A. eset	B. eset	C. eset
I. Árbevétel			
Termés mennyisége t/ha	6,50	5,00	4,50
Eladási ár Ft/t	120 000	120 000	120 000
Árbevétel Ft/ha	780 000	600 000	540 000
II. Költségek	270 000	270 000	270 000
Anyagköltségek Ft/ha	150 000	150 000	150 000
Talajművelés, betakarítás Ft/ha	120 000	120 000	120 000
Fedezeti összeg Ft/ha I.	510 000	330 000	270 000
Bérleti díj Ft/ha	100 000	100 000	100 000
Fedezeti összeg Ft/ha II.	410 000	230 000	170 000

Forrás: Saját számítás

A fenti adatokból láthatjuk, hogy az időjárás hatására bekövetkezett árbevétel és fedezeti összeg csökkenés az alapesethez képest milyen mértékű árbevétel és fedezeti összeg visszaesséssel járt. Az eredeti 410 000 Ft/hektár összege 170 000 Ft/hektárra esett vissza. A számítás során minden egyéb tényezőt figyelmen kívül hagytunk, egyedül a termésátlag változását szerepel a változó tényezők között.

b) A termék eladási ára csökkenésének hatása. A 7. táblázat a felvásárlási árak változásának hatását vizsgálja.

7. táblázat: Felvásárlási árak változásának hatása.

Megnevezés	A. eset	B. eset	C. eset
I. Árbevétel			
Termés mennyisége t/ha	6,50	6,50	6,50
Eladási ár Ft/t	120 000	80 000	65 000
Árbevétel Ft/ha	780 000	520 000	422 500
II. Költségek	270 000	270 000	270 000
Anyagköltségek Ft/ha	150 000	150 000	150 000
Talajművelés, betakarítás Ft/ha	120 000	120 000	120 000
Fedezeti összeg Ft/ha I.	510 000	250 000	152 500
Bérleti díj Ft/ha	100 000	100 000	100 000
Fedezeti összeg Ft/ha II.	410 000	150 000	52 500

Forrás: Saját számítás

A számítás során kizárólag a felvásárlási árak változtak és annak hatását vizsgáltuk. Megállapítható, hogy az árváltozások a fedezeti összeget töredékére, 410 000 Ft/hektárról 52 500 Ft/hektárra csökkentették.

c) A termeléshez szükséges anyagok árának emelkedésének hatása. Az inputanyagok árváltozása jelentős hatással bír, amit a 8. táblázat érzékeltet.

8. táblázat: Az inputanyagok árváltozásának hatása.

Megnevezés	A. eset	B. eset	C. eset
Termés mennyisége t/ha	6,50	6,50	6,50
Eladási ár Ft/t	120 000	120 000	120 000
I. Árbevétel Ft/ha	780 000	780 000	780 000
II. Költségek	335 000	390 000	440 000

Megnevezés	A. eset	B. eset	C. eset
Anyagköltségek Ft/ha	185 000	210 000	240 000
Talajművelés, betakarítás Ft/ha	150 000	180 000	200 000
Fedezeti összeg I. Ft/ha	445 000	390 000	340 000
Bérleti díj Ft/ha	100 000	100 000	100 000
Fedezeti összeg II. Ft/ha	345 000	290 000	240 000

Forrás: Saját számítás

Az adatok ebben az esetben is a jövedelem visszaesését bizonyítják. Végezetül nézzük meg azt az esetet, amelyben a három tényező változásának együttes hatását érzékelhetjük (9. táblázat).

9. táblázat: A hozamváltozás, eladási árváltozás és input anyagok árváltozásának együttes hatása.

Megnevezés	A. eset	B. eset	C. eset
I. Árbevétel			
Termés mennyisége t/ha	6,50	5,00	4,50
Eladási ár Ft/t	120 000	80 000	65 000
Árbevétel Ft/ha	780 000	400 000	292 500
II. Költségek	335 000	390 000	440 000
Anyagköltségek Ft/ha	185 000	210 000	240 000
Talajművelés, betakarítás Ft/ha	150 000	180 000	200 000
Fedezeti összeg Ft/ha I.	445 000	10 000	-147 500
Bérleti díj Ft/ha	100 000	100 000	100 000
Fedezeti összeg Ft/ha II.	345 000	-90 000	-247 500

Forrás: Saját számítás

A tényezők vizsgálata során láthatóvá vált, hogy több hatótényező változásának együttes hatása jelentős hatást gyakorol, a termelést veszteséggé teheti. A három eset az egyes tényezők változását fokozatokban mutatja be.

Az „A” esetet tekinthetjük alaphelyzetnek és a tényezők fokozatosan változnak, romlanak. A példa elkészítése során a valós folyamatokból indultunk ki, a fenti eset a magyar mezőgazdaság 2022–2023 éveinek szomorú valóságát tükrözi, szélsőséges, de valós eset. Ebben az időszakban egyszerre romlott a termésátlag, esett vissza az eladási ár és emelkedtek az inputanyagok árai (B és C eset összehasonlítva az A esttel).

A továbbiakban vizsgáljunk meg egy más típusú növénytermesztési példát a jellemző mutatók számításával.

Példa:

Egy növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozás X növényt termeszt, az adatok a következők:

10. táblázat: Növénytermesztési ágazat egy növényének termesztési adatai

Megnevezés	Mértékegység	2021. év	2022. év
Vetésterület	ha	4 000	3 500
Összes betakarított termelés	t	20 000	16 800
Értékesítési átlagár	Ft/t	70 000	65 500
Összes termelési költség	Ft	600 000 000	542 000 000

Forrás: Saját szerkesztés

Tudjuk, hogy a termelő a teljes megtermelt árukészletét értékesítette.

Vizsgáljuk meg az alábbi kérdéseket.

- Határozzuk meg a termelés alapvető mutatóit, számításait foglalja az alábbi táblázatba!
- Határozzuk meg a tevékenység eredményét 2022. évre vonatkozóan abban az esetben, ha a termésátlag 5%-kal magasabb lenne és abban az esetben, ha az eladási ár 7%-kal lenne több, változatlan termésátlag mellett!
- Írjunk rövid szöveges elemzést!

Megoldás:

A számítások eredményeit a *11. táblázat* tartalmazza.

11. táblázat: A vizsgált növény termesztésének mutatói.

Megnevezés	Mértékegység	2021. év	2022. év	Változás
Termelésátlag	t/ha	5,00	4,80	-0,20
Termelt mennyiség	t	20 000	16 800	-3 200
Összes termelési érték	Ft	1 400 000 000	1 100 400 000	-299 600 000
Fajlagos termelési érték	Ft/ha	350 000	314 400	-35 600
Fajlagos termelési költség	Ft/ha	150 000	154 857	4 857
Jövedelem	Ft	800 000 000	558 400 000	-241 600 000
Fajlagos jövedelem	Ft/ha	200 000	159 543	-40 457
Önköltség	Ft/t	30 000	32 262	2 262

Forrás: Saját szerkesztés

Mellékszámítások képletei:

Termésátlag: Termesztett mennyiség / vetésterület;

Termelési érték: Termelt növény mennyisége* ár;

Fajlagos termelési érték: Összes Termelési érték / vetésterület;

Egy hektárra eső költség: Összes Termelési költség / vetésterület

Egy hektárra eső eredmény: Egy hektárra eső árbevétel – egy hektárra eső költség;

Önköltség: Fajlagos termelési költség / termésátlag

A vizsgált időszakban a gazdálkodó csökkentette vetésterületét, és a 2022. évben a termésátlag is visszaesett. A tényezők együttes hatására a megtermelt mennyiség 3200 tonnával csökkent. Az eladási ár szintén mérséklődött a vizsgált két évben, 70 000 Ft / tonnáról 65 500 Ft / tonnára.

Az árbevétel csökkent, amely szintén kéttényező hatásának köszönhető, egyrészt kevesebb mennyiséget értékesített a vállalkozás, másrészt az eladási ár is visszaesett.

Kedvezően alakult az egy hektárra eső költség, ami feltételezhetően az anyagköltség megtakarításának eredménye, feltételezhetően csökkentették a növényvédelem és talajerőutánpótlás költségeit. A megtakarítás lehetett

az egyik oka a termésátlag visszaesésének. A kapacitásegységre eső árbevétel és költség is visszaesett, a kitermelt eredmény 24 030 Ft-tal csökkent. Ez természetesen megmutatkozott az összes fedezeti összegben is.

Határozzuk meg az adatainkat, ha változatlan költség és ár mellett a termésátlag 5%-kal magasabb.

A számított adatokat a 12. táblázat tartalmazza.

12. táblázat: Termelési adatok abban az esetben, ha a termésátlag 5%-kal magasabb lesz.

Megnevezés	Mértékegység	2021. év	2022. év	Változás
Termésátlag	t/ha	5,00	5,25	0,25
Termelt mennyiség	t	20 000	18 375	-1 625
Összes termelési érték	Ft	1 400 000 000	1 203 562 500	-196 437 500
Fajlagos termelési érték	Ft/ha	350 000	343 875	-6 125
Fajlagos termelési költség	Ft/ha	150 000	154 857	4 857
Jövedelem	Ft	800 000 000	661 562 500	-138 437 500
Fajlagos jövedelem	Ft/ha	200 000	189 018	-10 982
Önköltség	Ft/t	30 000	29 497	-503

Forrás: Saját számítás

A termésátlag 5%-os változása jelentősen módosította a termés mennyiségét és az eredményt. A termelt mennyiség növekedett, de a vetésterület visszaesése miatt nem érte el a bázis év adatát. Az egy hektárra eső fajlagos mutatók az eredeti adatokhoz képest javultak az eredeti állapothoz képest, de az alacsony ár miatt még mindig kedvezőtlenek.

Az termésátlag ilyen mértékű változását az időjárási körülmények előidézhetik, vagyis kijelenthetjük, hogy a környezeti hatásoknak köszönhetően kedvezőbbben alakultak az adatok.

Nézzük meg a fedezeti összegek alakulását abban az esetben, ha a 2022-es évben a termésátlag az eredeti, 5 tonna/hektár – de az eladási ár 7%-kal magasabb lesz.

A számítások eredményét a 13. táblázat mutatja.

13. táblázat: Adatok módosulása a 7%-os áremelkedés hatása

Megnevezés	Mérték- egység	2021. év	2022. év	Változás
Termelésátlag	t/ha	5,00	4,80	-0,20
Termelt mennyiség	t	20 000	16 800	-3 200
Összes termelési érték	Ft	1 400 000 000	1 258 320 000	-141 680 000
Fajlagos termelési érték	Ft/ha	350 000	359 520	9 520
Fajlagos termelési költség	Ft/ha	150 000	154 857	4 857
Jövedelem	Ft	800 000 000	716 320 000	-83 680 000
Fajlagos jövedelem	Ft/ha	200 000	204 663	4 663
Önköltség	Ft/t	30 000	32 262	2 262

Forrás: Saját számítás

A számítások azt igazolják, hogy az árak változása jelentősen befolyásolja az árbevételt és a jövedelmezőséget.

A számításokból levont következtetések mellett fel kell hívnunk a figyelmet a gazdálkodásnak arra a fontos tényezőjére, hogy a mezőgazdaságban a termőföld korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre és ezért azt a termés szűk keresztmetszetének tekinthetjük.

A termelési szűk keresztmetszetek fennállása esetén a termelést a korlátozottan rendelkezésre álló tényezőre optimalizáljuk. A növénytermesztés esetén a termőföld egységére, az egy hektárra. A fennálló korlát mellett a meglévő területeken törekszünk a termésátlagok emelésére, a költségek optimalizálására. A gazdálkodás során a termelt mennyiség növelése érdekében törekszünk a termesztési körülmények optimalizálására. A tenyészidő alatt optimalizálhatjuk a kijuttatott műtrágya mennyiségét, öntözhetjük a növényt, többet fordíthatunk a növényvédelemre stb.

A következő példában a ráfordítások növelésének hatását vizsgáljuk, a pótlólagos ráfordítások hatékonyságát számoljuk ki. A hatékonyságot minden esetben eredmény/ráfordítás képletével számoljuk ki. Az eltérő ráfordítási szintek esetén számíthatunk átlaghatékonyságot eredmény/ráfordítás képletével és vizsgálhatjuk a ráfordítás növekedésének hatását eredményváltozás/ ráfordítás-változás képletével.

A hatékonyság számításának általános képleteit az 5. ábra mutatja.

5. ábra: Hatékonyság számításának általános képlete

Átlagos hatékonyság =
hozam/ráfordítás

Pótlólagos ráfordítás hatékonysága =
Hozamváltozás/ráfordítás-változás

Forrás: Saját szerkesztés

Példa

Egy mezőgazdasági vállalkozás 1000 hektáron termel X növényt. A tervezés során vizsgálja, hogy mi történik, ha a műveléshez szükséges minimális költségeken túlmenően pótlólagos ráfordításokat eszközöl. Növeli a kijuttatott műtrágya mennyiségét, a levéltrágyát is kijuttat, sorművelő kultivatort is használ a művelés során és a szükséges időpontban megöntözi a növényt.

A termésátlagot és a költségeket négy szinten tervezik az alábbi táblázat adatai szerint.

14. táblázat: Növénytermesztés tervadatai

Megnevezés	I. termelési szint	II. termelési szint	III. termelési szint	IV. termelési szint
Költségek Ft/ha	320 000	350 000	390 000	440 000
Átlagtermés tonna/ha	6,00	6,80	7,50	7,52
Eladási ár Ft/tonna	80 000	80 000	80 000	80 000
Egy hektárra eső árbevétel Ft/ha	480 000	544 000	600 000	601 600
Egy hektárra eső fedezeti összeg Ft/ha	160 000	194 000	210 000	161 600

Megnevezés	I. termelési szint	II. termelési szint	III. termelési szint	IV. termelési szint
Átlaghatékonyság Ft/Ft	1,50	1,55	1,54	1,37
Árbevétel változása Ft/ha	X	64 000	56 000	1 600
Költség változása Ft/ha	X	30 000	40 000	50 000
Pótlólagos ráfordítás hatékonysága Ft/Ft	X	2,13	1,40	0,03

Forrás: Saját számítás

A fenti példa részletes magyarázatot és elemzést igényel, mivel a táblázat az alapadatokon túl a számítások eredményét is tartalmazza.

A vállalkozás tervében négy lehetséges változatot dolgozott ki annak feltételezésével, hogy a ráfordítások növelésével emelkedik a termésátlag. Minden egyes pótlólagos ráfordítási tétel esetében az átlaghozam növekedését feltételezte. Az adatokból látható, hogy szintenként magasabb az egy hektárra eső költség és az átlagtermés. Az eladási ár változatlan, így a hozam növekedése az árbevétel emelkedést eredményezte. Az átlaghatékonyság meghatározása során azt vizsgáltuk, hogy egy forint költség hány forint árbevételt eredményez, a pótlólagos ráfordítás hatékonyságánál azt, hogy egy forint ráfordítás növekmény hány forint árbevétel emelkedést eredményez. A termelési szintek szerinti elemzés során a következő megállapításokat tehetjük:

Az I. termelési szint esetén a termés pozitív fedezeti összeget termel, egy forint költségfelhasználás 1,5 forint árbevételt, 0,5 Ft jövedelmet termel.

A II. termelési szint esetében a költségek 320 000 Ft/hektárról 350 000 Ft/hektárra növekedtek, ami 30 000 Ft-ot jelent. A terméshozam emelkedett, így – változatlan ár mellett – az egy hektárra eső árbevétel is nőtt 64 000 Ft-tal. Az összes költség hatékonysága 1,5 Ft/Ft-ról 1,55 Ft/Ft-ra emelkedett. A pótlólagos ráfordítás kedvező hatást váltott ki, egy forint költségnövekedés 2,13 Ft árbevétel növekedést eredményezett.

A költségek növelése várhatóan kedvező hatást fog gyakorolni, mivel a pótlólagos ráfordítások hasznosulása magasabb szinten van, mint a megelőző termelési szint átlagos hatékonysága.

A III. szintnél már kicsit változott a helyzet, mivel a költségek növekedésnek üteme magasabb, mint a termésátlag változásának mértéke. Ebben

a helyzetben már egy forint ráfordítás növelés csak 1,4 Ft árbevétel emelkedést eredményezett. A nyereség még növekedett, a pótlólagos ráfordítás már rontotta az átlagos hatékonyságot. A költségek növekedése megtérül, de már az egy forint költségre eső árbevétel csökken.

A IV. termelési szint esetében az adatok tovább romlottak, egy forint költség növekmény már csak 0,3 Ft árbevétel növekedést eredményez, az átlagos hatékonyság romlik.

A példa azt mutatja meg, hogy a termelési szűk keresztmetszet esetén vizsgálnunk kell azt, hogy milyen szintig érdemes növelni a felhasznált költséget, meddig és milyen szinten térül az meg.

Felmerül a kérdés, hogy a fenti példában szereplő adatok figyelembe vételével meddig érdemes fokozni a termelést, újabb költségeket felhasználni? Melyik szint az optimális?

Az optimális szint, ahol az átlaghatékonyság maximális valahol az I-es és III-as szint között található. Lehet, hogy az I-es és II-es szint között valahol magasabb volt a hatékonyság, mint a kimutatott II-es szintnél, de lehet, hogy ez a II-III szint között következett be. Azt biztosan állíthatjuk, hogy az optimális hatékonyság a III-as szint alatt van.

A másik kérdés, hogy meddig érdemes fokozni a termelést újabb ráfordítások biztosításával? Azt kijelenthetjük, hogy a IV. szint esetében már kicsi a többletköltségnek alacsony a hozama, de még megtérül és nyereséget hoz. Abban az esetben, ha nincs erőforrás korlátunk, akkor addig növelhetjük a költségeket, ameddig az még megtérül és nyereséget hoz. Ha van erőforrás korlát, és van más lehetőség, akkor addig a szintig növeljük a költségeket, ameddig azok hatékonysága magasabb, mint az egyel alacsonyabb hatékonysággal működő termelési lehetőség hatékonysága.

ZÁRSZÓ

Jegyzetünkben a finanszírozással és jövedelmezőséggel kapcsolatos számításaink során törekedtünk az általánosan használatos módszereket mezőgazdasági példákkal bemutatni, bízva abban, hogy a gyakorlati életben hasznosítható tudást közvetítünk ezáltal.

IRODALOMJEGYZÉK

1. A családi gazdaságokról szóló 2020. évi CXXIII. törvény
2. A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény
3. A társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény
4. A szociális hozzájárulási adóról szóló 2018. évi LII. törvény
5. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény
6. Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény
7. Adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény
8. A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény
9. A kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 394/2024. (XII. 12.) Korm. rendelet
10. NAV Információs Füzetek (2025), https://nav.gov.hu/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/2025, letöltés dátuma: 2025. 03. 02.
11. NAK, 2024: Családi gazdaságok reformja, Tájékoztató kiadvány a családi gazdaságokról szóló törvényről, Tájékoztató Kiadvány 4., <https://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok/7766-csmt-kiadvany-2024/file>, letöltés dátuma: 2025. 02. 24.
12. Pupos T. (2017): A mezőgazdasági termelés sajátosságai és azok gazdasági vetületei komplex megközelítésben, Pannon Egyetem Georgikon Kar, Keszthely, ISBN 978-963-9639-93-3
13. Tóth T. (2021): Vállalati pénzügyek Akadémia Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-4546-81-8
14. Sutus I. (2002): Gyakorlati számvitel a mezőgazdaságban. Szaktudás-kiadóház, Bp., ISBN 978-963-9422-49-5